

Maastoseikkailu elämysretkenä nuorten kesäleirillä

Hannu Kettunen

**Opinnäytetyö
Joulukuu 2006**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Sosiaali- ja terveysala

Tekijä(t) Kettunen, Hannu	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 56 + 6	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Maastoseikkailu elämysretkenä nuorten kesäleirillä		
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Aino Jussila, Timo Hintikka		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tarkoituksena oli järjestää SOS-lapsikylä -yhdistyksen yli 13-vuotiaille nuorille kesäleirillä yön yli kestävä elämyksellinen maastoseikkailu. Maastoseikkailussa nuoret kulkivat pienryhmissä ohjaajan kanssa maastossa vuorokauden aikana kymmenen kilometrin matkan. He tekivät matkan aikana seitsemällä tehtäväraastilla erilaisia ryhmätehtäviä. Maastossa yöpyminen tapahtui teltoissa.</p> <p>Yhteistyö tahoina maastoseikkailun järjestämisessä toimivat SOS-lapsikylä -yhdistyksen toimipisteistä Tapiolan, Punkaharjun ja Ylitornion lapsikylät ja Vaajakosken SOS-nuorisokoti sekä yhdistyksen leirikeskus Oravanpesä Pellossa. Maastoseikkailuun osallistui yhteensä neljätoista nuorta iältään 13–18 vuotta.</p> <p>Maastoseikkailun suunnitteluun ja toteutukseen valitsin teoreettiseksi viitekehikseksi elämyspedagogiikan sosiaalipedagogisena toiminnan menetelmänä sekä käsittelen työssäni myös sosiokulttuurista innostamista ja ryhmä toimintaa. Toimintaa arvioin osallistuvalla havainnoinnilla.</p> <p>Opinnäytetyötäni voi hyödyntää tehtäväraastien osalta monet tapahtumia järjestävät tahot muokkaamalla niitä osallistujiensa ja tapahtumapaikan mukaan mieleisikseen. Työni perusteella voin osoittaa myös sen, että nuoret lähtevät luontoon kulkemaan kunhan se on tehty heille mielekkääksi ja siellä on tarpeeksi mielekästä tekemistä kävelemisen lisäksi, hyviä eväitä unohtamatta. Turvallisuus ja opastus luonnossa liikkumiseen ovat tärkeitä huomioida.</p>		
Avainsanat (asiasanat) elämyspedagogiikka, sosiaalipedagogiikka, maastoseikkailu, SOS-lapsikylä ry		
Muut tiedot		

<p>Author(s)</p> <p style="text-align: center;">Kettunen, Hannu</p>	<p>Type of Publication</p> <p style="text-align: center;">Bachelor's Thesis</p>	
	<p>Pages</p> <p style="text-align: center;">56 + 6</p>	<p>Language</p> <p style="text-align: center;">finnish</p>
	<p>Confidential</p> <p>☐ Until _____</p>	
<p>Title</p> <p style="text-align: center;">Organizing an overnight adventure on an youth summer camp</p>		
<p>Degree Programme</p> <p style="text-align: center;">Social care</p>		
<p>Tutor(s)</p> <p style="text-align: center;">Aino Jussila, Timo Hintikka</p>		
<p>Assigned by</p>		
<p>Abstract</p> <p>My thesis project was to organize for the participants of the summer camp of SOS Children's Village an experience rich overnight outdoor adventure. The required minimum age of the participants was 13 years. There were in all 14 young persons participating in the adventure. They were between 13 and 18 years of age. The participant's travelled in small groups with their instructor a route 10 kilometres long and spent the night out of doors in tents. On the route there were seven exercise points with various group exercises.</p> <p>The outdoor adventure was organized in cooperation with Finnish SOS-Children's Villages Association villages of Tapiola, Punkaharju and Ylitornio, SOS Youth house of Vaajakoski, and association owned camp centre Oravanpesä, which is located in Pello.</p> <p>My theoretical frame of reference in the planning and execution of the outdoor adventure was experience pedagogy which is a social pedagogic method well suited this kind of activity. In addition to this I discuss in my report sociocultural inspiring and teamwork aspect of the activity. I made the evaluation of the event by participatory observation.</p> <p>The exercises used in the outdoor adventure of my thesis project may be used by many other organisers of similar events. They can be adapted to the requirements of the event, the participants and the site. My report proves also that it is possible to inspire young people to outdoor activities provided that there is sensible doing in addition to just walking. Ample provisions should not be forgotten.</p> <p>Safety and guidance of how to travel outdoors are important matters to be planned ahead.</p>		
<p>Keywords</p> <p>experience pedagogy, social pedagogy, outdoor adventure, SOS-lapsikylä ry</p>		
<p>Miscellaneous</p>		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
2 SOS-LAPSIKYLÄ -YHDISTYS	5
2.1 SOS-lapsikylä -yhdistys Suomessa	6
2.1.1 SOS-lapsikylät.....	7
2.1.2 Vaajakosken SOS-nuorisokoti.....	8
2.2 SOS-lapsikylä -yhdistyksen kesäleirit.....	9
3 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA	11
3.1 Sosiaalipedagogiikan käsite ja tehtävä.....	11
3.2 Sosiaalipedagogisen toiminnan menetelmiä.....	13
3.3 Innostamisen sosiaalipedagogiikkaa.....	14
3.4 Ryhmätoimintaa	17
3.4.1 Ryhmän kehitys.....	17
3.4.2 Maastoseikkailun ryhmät.....	18
4 ELÄMYSPEDAGOGIIKKA	19
4.1 Elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus	20
4.2 Elämyspedagogiikan teoreettisia lähtökohtia	20
4.3 Elämyspedagogiikka sosiaalipedagogisena toiminnan menetelmänä.....	23

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	2 24
5.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tehtävä	24
5.2 Tutkimusmenetelmät	24
5.3 Aineiston keruu ja analysointi	25
5.4 Tutkimuksen luotettavuus	26
6 MAASTOSEIKKAILUN TOTEUTTAMINEN	26
6.1 Maastoseikkailun tavoite.....	27
6.2 Suunnittelu	28
6.3 Maastoseikkailureitti.....	28
6.4 Valmistelut maastossa	29
6.5 Maastoseikkailun ohjeistus nuorille ja ohjaajille	29
6.5.1 Ohjeistus nuorten ryhmille.....	30
6.5.2 Ohjeistus ohjaajille	31
6.6 Maastoseikkailun tehtävärastit.....	32
6.6.1 Vaahtokarkki.....	32
6.6.2 Ylitys.....	32
6.6.3 Ryhmän tarkkuutta vaaditaan.....	33
6.6.4 Lautta	36
6.6.5 Yöpyminen maastossa	38
6.6.6 Lapiomiehen vala	38
6.6.7 Hernepyssy	39
6.6.8 Kanamuna	39
6.6.9 Aarteen etsintä	40

7 MAASTOSEIKKAILUN TOIMIVUUS ELÄMYKSIEN TUOTTAJANA.....	41
7.1 Työmenetelmien arviointi.....	41
7.1.1 Sosiaalipedagogiikkaa maastoseikkailussa.....	41
7.1.2 Elämyspedagogiikka toiminnan menetelmänä	43
7.2 Löytyikö maastosta elämyksiä?	45
7.3 Löysinkö itse elämyksiä?.....	49
8 POHDINTA.....	50
LÄHTEET	54
 LIITTEET	
 Liite 1. Maastoseikkailun tehtävärastit.....	57
Liite 2. Maastoseikkailun reitti.....	60
Liite 3. Malli vihje koottuna.....	61
Liite 4. Kesäleirin ohjelma.....	62

1 JOHDANTO

Viime vuosina suomalaisissa eri medioissa on kerrottu, että tutkimuksien mukaan liikkuminen vähenee murrosiässä. Siten valtaosa 15-vuotiaista liikkuu puoli tuntia tai vähemmän päivässä. Arvelen, että luonnossa liikkuminen nuorten keskuudessa on vielä vähäisempää. Jos heitä ei kukaan innosta sinne lähtemäänkään, niin eivät he todennäköisesti osaa sinne myöhemmin itse näisesti mennä. Nykyaikaiset elämisen mukavuudet houkuttelevat nuoria jäämään ennemmin sisälle sohvaperunaksi kuin lähteä ”rypemään” ulos. Nuoret eivät ole valmiita laittamaan itseään niin sanotusti ”likoon” ja haastamaan omaa osaamistaan luonnossa, vaan ovat kenties mieluummin kaukosäätimen tai näppäimistön jatkeena. Tosin, ei luontoon väkisinkään pidä mennä, sillä silloin sieltä ei tuomisina ole kuin negatiivisia elämyksiä ja voi olla isompi kynnyks lähteä uudemman kerran.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on ollut suunnitella, organisoida ja toteuttaa työnantajani SOS-lapsikylä -yhdistyksen toimipisteiden yli 13 -vuotiaille nuorille suunnatulla kesäleirillä yön yli kestävä maastoseikkailu. Idea maastoseikkailun toteuttamisesta nuorten kesäleirillä oli ollut mielessäni jo useamman vuoden. Ensimmäisen kerran idea maastoseikkailusta lähti liikkeelle, kun eräs Vaajakosken SOS-nuorisokotimme nuori kertoi kokemuksiaan aikaisemman SOS-lapsikylä -yhdistyksen kesäleirin ”pakollisesta” vaelluksesta. Se oli ollut tylsä: oli vain kävelty metsässä, joko liian lujaa tai hiljaa, polkua pitkin eteenpäin. Otin innolla, nuoren tietämättä, heitetyn haasteen vastaan: Kuinka kesäleirin ”pakollisen” vaelluksen saisi positiiviseksi kokemukseksi luonnossa liikkumisesta. Kehittelin ideaa muutaman vuoden ennen kesän 2006 leirin suunnittelun alkua. Opinnäytetyön aiheen valintaan vaikutti myös suuri halu haastaa omat vuosien varrella harrastuksistani kertyneet luonnossa liikkumisen kokemukset ja taidot hyödynnettäväksi ammatillisesti.

Asetin tavoitteeksi, että yön yli kestävä maastoseikkailu synnyttäisi nuorissa positiivisia kokemuksia luonnossa olemisesta ja siellä liikkumisesta, sekä yksinään että ryhmässä. Liikkuminen luonnossa tulisi tuntua helpolta ja miellyttävä-

välttä, ilman eksymisen vaaraa. Nuorille kertyisi tietoa ja taitoja luonnossa liikkumisesta ja siellä olemisesta. Näillä tiedoilla heidän olisi helpompi päättää, haluavatko he myöhemmin tehdä uusia retkiä luontoon. Matkan aikana tehtävärasteilla suoritettavien tehtävien kautta halusin tarjota nuorille turvallisia elämyksiä, onnistumisen kokemuksia, teettää ryhmässä toimimisen harjoituksia ja antaa heidän kokeilla omia rajojaan. Yksi tavoiteltu kokemus nuorille oli myös huomata, kuinka fyysinen rasitus sekä valvominen vaikuttavat heidän omaan suoritukseensa.

Maastoseikkailun suunnittelussa teoreettisena viitekehyksenä oli elämyspedagogiikka sosiaalipedagogisena toiminnan menetelmänä.

Ison avun maastoseikkailun onnistumiselle toivat kuusi työkaveriani ja leirikeskuksen talonmies. Kiitos siitä heille. Mutta suurimman onnistumisen kokemuksen minulle toivat neljätoista kesäleirin nuorta, jotka osallistuivat täysillä maastoseikkailuun ja tuntuivat nauttivan siitä. Isompi kiitos siis kuuluu heille. Maailma on täynnä elämyksiä. Löydä sinä ne, sillä ne eivät löydä sinua.

2 SOS-LAPSIKYLÄ -YHDISTYS

SOS-lapsikyläjärjestön (SOS-Kinderdorf) työ alkoi Itävallassa toisen maailmansodan jälkeen. SOS-lapsikylätyön perustaja Hermann Gmeiner kanto silloin huolta sodan jättämistä orvoista ja kodittomista lapsista ja rupesi etsimään ratkaisua asialle. Vuonna 1949 perustettiin ensimmäinen SOS-lapsikylä Imsttiin, Itävaltaan. Vuonna 2000 lapsikylä oli rakennettu jo kaikkiin viiteen maanosaan yhteensä yli 400. (Niemelä 2000, 10–11.)

SOS-Kinderdorf International toimii lasten hyväksi riippumattomana ja yksityisenä järjestönä kunnioittaen eri uskontoja ja kulttuureja sekä YK:n Lapsen oikeuksien julistusta.

Kansainvälinen SOS-lapsikyläjärjestö on määritellyt kaikkien jäsenmaidensa yhdistysten kanssa yhteiset **visiot**, **missiot** sekä **arvot**, näiden mukaisesti lapsikylätyötä tehdään 136 maassa seuraavasti:

Visiomme - mitä me haluamme maailman lapsille

Jokainen lapsi kuuluu perheeseen ja saa kasvaessaan rakkautta, kunnioitusta ja turvallisuutta.

Missio - mitä me teemme

Me perustamme turvattomalle lapselle perheen.

Me autamme lapsia löytämään oman tulevaisuutensa.

Me toimimme osana lasten kasvuympäristöä ja yhteiskuntaa.

Arvomme - meidän vahvuutemme

Rohkeus: Me toteutamme.

Sitoutuneisuus: Me pidämme lupauksemme.

Luottamus: Me uskomme toisiimme.

Vastuullisuus: Me olemme luotettava kumppani.

(SOS-lapsikylä 2006.)

2.1 SOS-lapsikylä -yhdistys Suomessa

SOS-lapsikylätyön kokonaisuudesta vastaa Espoon Leppävaarassa sijaitseva keskustuomisto. Toiminnan taustalla on SOS-lapsikylä -yhdistys, joka on perustettu aatteellista tarkoitusta varten, eikä siis tavoittele taloudellista etua ja voittoa. Toiminnan rahoituksesta 65 % pystytään kattamaan hoitopäivämaksuilla. Loput katetaan SOS-lapsikylä -yhdistyksen omalla varainhankinnalla, yhteistyökumppaneiden tuella sekä kummitoiminnalla. (SOS-lapsikylä 2006.)

SOS-lapsikylätyön perustehtävänä on hoitaa kuntien huostaan ottamia ja pitkäaikaista sijoitusta tarvitsevia lapsia ja nuoria. SOS-lapsikylien hoitomuotona on yhteisöllisesti tuettu perhehoito. SOS-nuorisokoti toimii nuorisoyhteisönä, jonka toimintamalli järjestetään ajankohtaisia tarpeita vastaavaksi. (Niemelä 2000, 16.)

SOS-lapsikylätyön laadun peruskriteeri on, kuinka hyvin toiminta vastaa kunkin lapsen kehityksellisiin tarpeisiin. Siihen pyrkiessä on keskityttävä valinnoissa siihen, mikä ratkaisu parhaiten vastaisi juuri tämän lapsen ja perheen tarpeisiin. Laatua kehitettäessä arvioidaan, miten se edistää lasten kasvatusta ja hoitoa sekä tavoitteiden saavuttamista - suoraan tai välillisesti. Työn tavoitteena on, että jokaisella lapsikylään tai nuorisokotiin sijoitettavalla lapsella on samanveroiset mahdollisuudet kehittyä ja saada tukea. (Niemelä 2000, 140; SOS-lapsikylä 2006.)

Lapsikylätyön laatuarvot ovat:

- lapsikeskeisyys ja lapsen kunnioitus
- aito välittäminen, sitoutuminen ja vastuu
- kodinomaisuus
- jatkuvuus
- ammatillisuus
- yhteisöllisyys

(Niemelä 2000, 144)

2.1.1 SOS-lapsikylät

Lapsikylätyön perustana on käsitys, että jokainen lapsi tarvitsee samanlaisia asioita kasvaakseen myönteiseksi ja elinvoimaiseksi ihmiseksi. Lapsi tarvitsee kiintymiskohteen, jotta voi tuntea olevansa jonkun lapsi, vakaan kasvuympäristön ja jatkuvuuden tunteen kehityksensä pohjaksi. SOS-lapsikylät tarjoavat uuden mahdollisuuden niille lapsille ja sisarusryhmille, jotka tarvitsevat pitkäaikaista perhehoitoa. (Niemelä 2000, 13.)

Perustehtävän kulmakivinä on neljä periaatetta, joiden mukaan lapsikylät toimivat kaikkialla maailmassa:

Ensimmäinen periaate: **Äiti**

Äiti periaatteen ydin on, että lapselle pysyvä ja turvallinen aikuinen, joka asuu ja elää yhdessä lapsikyläperheensä kanssa. Suomessa perheettömien lapsikylä-äitien ohella sijaisvanhempina voivat toimia nykyään myös pariskunnat.

Toinen periaate: **Sisarukset**

Suomessa SOS-lapsikylän perheeseen kuuluu yleensä 4-6, pariskuntakodeissa 6-8, eri-ikäistä lasta, tyttöjä ja poikia. Sisarusten, biologisten ja/tai lapsikyläsisarusten, pitkäaikainen yhteiselämä ja yhteenkuuluvuus kantaa usein läpi koko elämän ja on tärkeä tuki.

Kolmas periaate: **Koti**

Jokaisella perheellä on oma kotinsa, joka on myös sijaisäidin tai pariskunnan koti. Lapsikylässä perhe hoitaa taloutensa itsenäisesti. Kodin yhteiselämä muodostuu tavallisista, turvallisista ja jatkuvuutta tuovista arkipäivän askareista, perhejuhlista, perinteistä ja yhdessä elämisestä. Näin lapsi saa paikan johon juurtua, jossa hän saa olla rauhassa.

Neljäs periaate: **Kylä**

Suomen SOS-lapsikylissä on 6-10 kotia sekä yhteiset tilat sekä kylän yhteinen henkilökunta. Kyläyhteisö on ihmissuhteineen ja monine toiminta- ja harrastusmahdollisuuksineen turvatekijä sekä lapsille että aikuisille. Perhekotiyhteisön tuki on tärkeä myös lapsikylä-vanhempien työssä. (Niemelä 2000, 16–29.)

Suomessa toimii tällä hetkellä viisi SOS-lapsikylää: Tapiolassa (perustettu 1966), Vihannissa (1982), Punkaharjulla (1972), Ylitorniolla (1979) ja Kaarinassa (2003). SOS-lapsikylissä Suomessa on yhteensä 37 kotia 150 lapselle. Lapsen/nuoren sijoitusajan keskiarvo SOS-lapsikylässä on 12 vuotta. (Alaja 2006, 24.)

2.1.2 Vaajakosken SOS-nuorisokoti

SOS-lapsikylä -yhdistyksen omistama SOS-nuorisokoti on perustettu Vaajakoskelle vuonna 1974. Alun perin poikien oppilaskodiksi rakennetulla SOS-nuorisokodilla on tällä hetkellä erittäin toimivat toimintatilat ja moniammatillinen henkilökunta vastaamassa vaikeissa tilanteissa olevien, 13 vuotta täyttäneille huostaan otettujen nuorten turvallisesta ja pitkäjänteisestä kasvatuksesta. Riittävä määrä työntekijöitä, 12 vakituista ja kaksi määräaikaista, ja toimivat tilat erilaisine harrastusmahdollisuuksineen antavat mahdollisuuden laa-

dukkaaseen työhön. Yhteisökasvatus ja selkeys toiminnassa luovat kaikista välittävän ilmapiirin.

Peruskoulutus hankitaan Vaajakosken peruskoulussa tai nuorisokodin omassa kotikoulussa. Jyväskylässä sijaitsevat lukuisat ammattioppilaitokset, ammattikorkeakoulut sekä yliopisto takaavat hyvät jatko-opiskelut mahdollisuudet. Kolme asumisharjoitteluasuntoa nuorisokodin yhteydessä, tukiperhe yksikkö ja useat itsenäistymisasunnot Jyvässeudulla antavat turvallisen lähtökohdan nuoren itsenäistymiselle.

Nuorisokodissa nuori harjoittelee itsenäistä elämäänsä varten selkeiden, valvottujen normien ja rajojen alaisena. Nuorella on omaohjaaja, joka perehtyy nuoren asioihin muuta henkilökuntaa paremmin ja tekee myös yksilöllisen hoitosuunnitelman nuoren, erityistyöntekijän ja sijoittajakunnan sosiaalityöntekijän kanssa sekä tekee yhteistyötä nuoren lähiverkoston kanssa ja hoitaa kuukausittain tiedonkulun sosiaalityöntekijälle. Nuorisokoti tarjoaa erityispalveluina mahdollisuuden elämyskatkaisuun (toiminnallinen vierihoito, joka tapahtuu nuorisokodon ulkopuolella), vierihoitoon (nuorisokodilla tapahtuva) ja kotikouluun. Yli 18-vuotiaille nuorille tarjotaan jälkihuoltona muun muassa tuettua asumista ja SOS-nuorisokodin puolesta jälkihuoltotyöntekijän palvelut. Nuoren sijoitusajan keskiarvo SOS-nuorisokodissa on 2 ½ vuotta. (SOS-lapsikylä 2006.)

SOS-lapsikylä -yhdistys jatkaa nuoren tukemista vielä senkin jälkeen, kun hän on täyttänyt 21 vuotta, jolloin sijoittajakuntien lakisääteinen jälkihuoltovelvollisuus päättyy. Tällainen tukikäytäntö suomalaisessa lastensuojelussa on vielä poikkeuksellinen ja on mahdollista organisaation saaman yksityisen tuen avulla.

2.2 SOS-lapsikylä -yhdistyksen kesäleirit

SOS-lapsikylä -yhdistys on useiden vuosien ajan järjestänyt omille lapsilleen ja nuorilleen kesäleirejä. Kesäleirien järjestelyvastuu on ollut kiertävä toimipisteiden välillä. Joka kolmas vuosi järjestetään nuorten kesäleiri, joka on tarkoi-

tettu yli 13-vuotiaille nuorille ja sen järjestelyistä vastaa aina Vaajakosken SOS-nuorisokoti. Muina vuosina SOS-lapsikylät ovat järjestely vastuussa vuorotellen lastenleireistä, jotka on suunnattu alle 13-vuotiaille.

Leiripaikkana on ollut pääasiassa SOS-lapsikylän omistama leirikeskus Oranpesä. Se sijaitsee Pellon kunnassa Romakkajärvellä. Matkaa sieltä Pelloon on 35 kilometriä ja Rovaniemelle 65 kilometriä. Leirikeskus ostettiin 1980-luvun alussa ja sen päärakennuksena toimii vanha kansakoulu, jota on kunnostettu paljon talkootyönä. Päärakennuksen keittiössä toimii yhdistyksen palkkaama emäntä, joka vastaa koko leirikeskuksen ruokahuollosta. Pihapiirissä on myös entinen kansakoulun oppilasarunto, jonka huoneet on myös kunnostettu leirikeskuksen vaatimuksen mukaisiksi sekä iso liiterirakennus, jota käytetään pääsääntöisesti varastona. Leirikeskusta hoitaa ja ylläpitää oma talonmies. Pihassa oleva jalkapallokenttä sekä hyvät maastot sekä vesistöt leirikeskuksen ympärillä tarjoavat oivalliset mahdollisuudet luonnossa liikumiseen ja virkistytymiseen.

Kesäleirit järjestetään yleensä heti koulun päättymisen jälkeen kesäkuun alussa ennen juhannusta. Näin lapset ja nuoret saavat heti hyvän irtioton arkiruutiineistaan ja koulumaailmasta. Leirit tuovat myös helpotusta toimipisteisiin jääville työntekijöille, varsinkin lapsikylä-äideille.

Leirit ovat mieluisia suurimalle osalle leiriläisistä. Joillekin heistä tuottaa vaikeuksia se, että leirikeskuksessa ei ole käytössä tietokoneita tai pelikonsoleita ja monesti matkapuhelimen käyttö on rajoitettua leirin aikana. Leirit ovat tekemisen kannalta erilaista kuin arki, jolloin lapset/nuoret tekevät paljon asioita yksin tai tutussa ja samassa ryhmässä koko ajan. Leirien ohjelmat on rakennettu niin, että siellä on paljon ryhmissä tekemistä. Näin leiriläiset tapaavat ja saavat toimia muiden vertaislasten tai -nuorten kanssa, jotka eivät ole hänen omasta tutusta arkipiiristään.

Leirillä tehtävässä ohjaustyössä tulevat esille kaikki sosiaalipedagogisen työn periaatteet: toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Sosiaalipedagoginen työ tulee esille myös kaikilla sen eri tasoilla leiryhteisön toimiessa

välillä yksilöllisesti ja välillä ryhmissä. Aikuiset suunnittelevat leirin raamit mutta lapset ja nuoret tekevät siitä toiminnallaan vasta leirin. (Hämäläinen 1999, 66–67.)

Veikka Gustafssonin sanoin:

”Luonnosta löytyy aina jotain uutta. Luonnossa kulkiessa oppii koko ajan, ehkä jopa oppii ymmärtämään itseään paremmin. Luonto on loistava paikka opettaa lapsille erilaisia asioita elämästä yleensä.” (Töyrylä 2005, 43.)

3 SOSIAALIPEDAGOGIIKKA

Sosiaalipedagogiikka on kasvatustieteellinen ja – teoria, joka korostaa kasvatuksen yhteiskunnallisia kytkeitä ja siinä suuntaudutaan sosiaalisen hädän pedagogiseen lievittämiseen. Sosiaalipedagogiikka on jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä tiede, jonka muotoutumiseen vaikuttivat mm. sosiologia, sosiaalipsykologia, antropologia ja se voidaan hahmottaa yhtenä yhteiskunta- ja kasvatusteoreettisena oppialana. Sosiaalipedagogiikan syntyyn liittyy yhteiskunnassa 1800-luvulla lopulla tapahtunut murros eli teollistumis- ja kaupungistumis- ja modernisoitumisprosesseihin, jotka mursivat perinteisen sääty-yhteiskunnan elämänmuodon ja rikkoi vanhoja yhteisöllisyyden muotoja. Sosiaalipedagogiikka syntyi pyrkimyksestä ehkäistä ja lievittää tästä murroksesta aiheutuvia sosiaalisia ongelmia, erityisesti perheen kasvatustieteen heikkenemistä. (Hämäläinen & Kurki 1997, 11–13, 16.)

3.1 Sosiaalipedagogiikan käsite ja tehtävä

Sosiaalipedagogiseen ajatteluun ja toimintaan kuuluu Hämäläisen (1997) mukaan kriittisen suhteen luominen toisaalta traditioon ja toisaalta vallitseviin yhteiskunnallisiin oloihin. Käsite elää ja kehittyy näissä jännitteissä. Sosiaalipedagogiikka käsite on monimerkityksinen: joskus se nähdään yhteiskunnalliseksi liikkeeksi, joka korostaa inhimillisyyden,

henkisten arvojen ja yhteisöllisyyden pedagogista edistämistä yhteiskuntaelämässä. Toisaalta joskus taas se nähdään tieteellisen pedagogiikan yleisperiaatteeksi tai osa-alueeksi tai itsenäiseksi tieteelliseksi oppialaksi. Myös sosiaalisten ongelmien ehkäisy ja lievittäminen ensisijaisesti pedagogisilla keinoilla kuuluu käsitteen piiriin. Sosiaalipedagoginen käsite ei liity tiettyyn aatevirtaukseen eikä poliittiseen ideologiaan vaan pyrkii yhteiskunnallisten epäkohtien pedagogiseen kohtaamiseen, huono-osaisten auttamiseen ja hyvinvoinnin, oikeudenmukaisuuden, yhteiskuntarauhan, yksilön vapauden ja yhteisvastuun edistämiseen pedagogisin keinoin. (Hämäläinen & Kurki 1997, 13–14.)

Sosiaalipedagogiikan keskeisenä tehtävä alueena on pyrkimyksenä tukea, täydentää ja korvata puutteelliseksi käynyttä kotikasvatusta. Sen tehtävä on myös huomion kiinnittäminen ihmistyössä pedagogisiin näkökohtiin tarkasteltaessa sosiaalisten ongelmien paineessa kamppailevien ihmisten arkea ja etsittäessä mahdollisuuksia heidän elämänhallintansa ja yhteiskunnallisten integraationsa vahvistamiseksi. Sosiaalipedagogisen työn moninaisuus ja muuntuvuus on seurausta sosiaalisten ongelmien ilmenemismuotojen moninaisuudesta ja muuntuvuudesta. (Hämäläinen & Kurki 1997, 17–18.)

Sosiaalipedagogisessa työssä korostuu kolme periaatetta, jotka ovat toiminnallisuus, yhteisöllisyys ja elämyksellisyys. Ne saattavat painottua eri tavoin erilaisissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa. Työ on parhaimmillaan avointa ja vuorovaikutuksellista niin, että kaikki toimijat voivat osallistua täysipainoisesti ja vaikuttaa myös siihen. (Hämäläinen 1999, 67.)

Keskityin suunnittelussa näistä kolmesta eniten elämyksellisyyteen elämyspedagogiikan kautta, jonka otin pohjaksi opinnäytetyöni teoreettiseen suunnitteluuni. Yhteisöllisyys ja toiminnallisuus olivat kumpikin myös vahvasti mukana elämyspedagogiikan rinnalla. Näiden pohjalta lähdin tutkimaan lisää mitkä sosiaalipedagogisen toiminnan menetelmis-

tä integroituisivat hyvin maastoseikkailun toimintaan näiden kolmen periaatteen lisäksi.

3.2 Sosiaalipedagogisen toiminnan menetelmiä

Sosiaalipedagogiikka käyttää muiden tieteiden menetelmiä kolmella tasolla: yksilö-, ryhmä- ja yhteisötasolla. Toimintaa on ennaltaehkäisevää työstä korjaavaan ja se on joustavaa, innovatiivista sekä muutosherkkää. (Hämäläinen & Kurki 1997, 48–49.)

Sosiaalipedagogiikan toiminnan menetelmiä:

- Dialogia -keskustelumenetelmän (Paulo Freire) tavoitteena tasa-arvoinen kuunteleminen. Luottamuksellisen ilmapiirin luominen ehtona, jotta opitaan luottamaan ja kuuntelemaan avoimesti toisia.
- Pedagoginen suhde (Herman Nohl), jossa tuetaan elämänhallintaan ja nähdään oppimisen mahdollisuudet.
- Valtaistaminen (empowerment), joka lisää asiakkaan osallisuutta omaan elämäänsä sekä tukee hänen elämänhallintaa.
- Vastuuttaminen, jossa ihminen toimii itse subjektina ja ottaa vastuun itsestään.
- Arjen pedagogiikka, missä tehdään yhdessä arjen askareita.
- Voimavara- ja ratkaisukeskeinen työote suuntautuu tulevaisuuteen. Lähtökohtana ovat ihmisen sen hetkiset voimavarat.
- Yhteisökasvatus- ja ryhmätyömenetelmässä tehdään yhdessä säännöt ja sanktiot.
- Seikkailukasvatus ja elämyspedagogiikassa vahvistetaan itsetuntoa yhteisillä myönteisillä kokemuksilla ja elämyksillä.
- Sosiokulttuurisella innostamisella on tavoite lisätä osallistumista innostamisen keinoin.
- Sosiaalipedagogisessa herkistämisessä käyttää tunteiden ilmaisun apuna taiteen ja ilmaisun eri keinoja.

- Verkostotyöllä vahvistetaan asiakkaan sosiaalista verkostoa.
- Yhteiskuntaan vaikuttaminen monin eri keinoin
(Katajavuori-Vartiainen 2005.)

Maastoseikkailua suunnitellessani otin työni teoreettiseksi pohjaksi siis sosiaalipedagogisista toiminnan menetelmistä elämypedagogiikan ja koin myös vahvasti sosiokulttuurisen innostamisen kuuluvan siihen. Näiden rinnalle tuntui kuuluvan myös yhteisökasvatus ja ryhmän toiminta, mutta vain osin sillä menetelmästä poiketen maastoseikkailu ja sen säännöt olivat ohjaajien suunnittelemia, mutta sen aikana toimittiin koko ajan ryhmissä. Tehtävärastien tehtävät myös vastuuttivat yksilöä toimimaan ryhmänsä eteen, jotta ryhmä saisi tehtävän suoritettua ja pääsivät siirtymään eteenpäin. Huomattavaa oli, että ryhmien toiminta aktiivisuus ja positiivisuus paranivat pienelläkin innostamisella ja kannustamisella. Arvioin toiminnan ja työmenetelmien toteutumista luvussa 7. maastoseikkailun toimivuus elämyksien tuottajana.

3.3 Innostamisen sosiaalipedagogiikkaa

Sosiokulttuurinen innostaminen on lähtöisin sekä käsitteenä että toimintana toisen maailmansodan jälkeen Ranskasta. Innostaminen on useissa maissa sosiaalipedagogiikan tärkeä osa, jonka juuria voi jäljittää kauas. (Kurki 2000, 7, 11.)

Innostaminen on arkipäivän sosiaalinen toiminnan väline, jolla herkistetään ja motivoidaan ihmisiä osallistumaan ja tuetaan muutokseen. Innostaa voidaan kasvatuksellisten, ilmaisullisten, kulttuuristen, sosiaalisten, poliittisten ja urheilullisten toimintojen avulla. (Katajavuori-Vartiainen 2005.)

Kurki (2000) esittää kirjassaan innostamisen teorian rungon, Merinoa mukailen, kahdeksan piirteen avulla, joiden pitäisi näkyä kaikessa innostamisen toiminnassa:

1. Innostaminen on sellaista toimintaa, jonka avulla pyritään sosiaalisen liikkeen aikaansaamiseen ja sosiaalisen muutoksen luomiseen ja vahvistamiseen. *Ihminen itse on arkipäivässään avaintoimija ja muutoksen aikaansaava.*
2. Innostaminen on sellaista kasvatusta, joka juurtuu aktiiviseen ja osallistuvaan pedagogiikkaan sekä siitä nousevaan metodologiaan. *Innostaminen on yhteisöllistä toimintaa, jonka tarkoituksena on herättää ja motivoida halua 'kasvattaa' itse itseään.*
3. Innostamisen tavoitteena on kulttuurinen demokratisaatio ja kulttuurinen demokratia. *Kulttuuri on innostamisen yksi ydinkäsité ja tärkein tehtävä kulttuurisen demokratian saavuttaminen.*
4. Innostaminen luo ja vahvistaa sekä autonomisten sosiaalisten ryhmien että toimivien ryhmäprosessien syntymistä. *Yksi innostamisen kulmakivistä on ryhmäidentiteetin ja ryhmään kuulumisen vahvistaminen ja vahvistuminen.*
5. Innostaminen koostuu sellaisista sosiaalisista käytännöistä, jotka saavat aikaan aloitteellisuutta, osallistumista sekä toiminnan ja sen merkityksen pohdinnan vuorovaikutusta. *Tuetaan ihmisten vapautta ja omaaloitteisuutta yksilöllisellä ja ryhmätasolla. Ihmiset itse kehittävät vaihtoehtoja ja ratkaisumalleja sen hetkisiin ongelmiinsa ja tarpeisiinsa.*
6. Innostaminen on sosiaalisen intervention teknologiaa. *Toimintaa ohjaavat eri tekniikat, jotka mahdollistavat ihmisten osallistumisen.*
7. Innostaminen on sellaisten resurssien etsintää, jotka mahdollistavat yksilöiden ja ryhmien identiteetin ja pääosan vahvistamisen omassa kulttuurisessa ja sosiaalisessa kehityksessään oman yhteisönsä ja alueensa sisällä. *Innostaminen perustuu suunniteltuun ja päämäärätietoiseen toimintaan, joka on keskittynyt persoona-käsitteen ympärille, mitä ihminen yhteiskunnassa on.*
8. Innostaminen on yksilöllisen ja ryhmien välisen kommunikaation väline. *Tärkein piirre rakentaa vuorovaikutuksen verkkoja yksilöiden ja ryhmien välille. (Kurki 2000, 24–28.)*

Kurjen (2000) kirjassa professori J.V.Merinin mukaan innostamisella on kaksi päätavoitetta. Ensinnäkin "herätetään henkiin elämää siellä, missä sitä ei ole"

luomalla liikettä, tukemalla aloitteellisuutta, itsenäistä toimintaa ja vastuunottoa. Toiseksi ”tukea ja saada liikkeelle niitä kykyjä, jotka ovat jo olemassa” motivoimalla, herättelemällä, vahvistamalla ja koordinoimalla yksilöiden ja ryhmien kykyjä ja voimia sekä heidän osallistumistaan. Molemmat tavoitteet näkyvät kaikessa innostamisessa mutta ensimmäistä voidaan pitää enempi ammatillisen innostajan tehtävänä ja toista enemmänkin vapaaehtoistyöntekijän tehtävänä. (Kurki 2000, 23.)

Innostamisessa ohjaajan rooli on haastava. Ensinnäkin pitää itse olla innostunut, muuten ei voi toimia innostajana eikä saa herätettyä muissa innostusta. Innostajan tulee olla esimerkki, ryhmänjohtaja ja kasvattaja. Innostamisen toiminta lähtee ihmisistä itsestään ja perustuu ihmisten välisiin suhteisiin. Innostamisen ammatin tavoitteena on ylläpitää ihmisten henkilökohtaista turvallisuutta ja tehtävänä on toimia sosiaalisten prosessien liikkeelle saattajana. Kaikki eivät pysty toimimaan sosiaalisina innostajina. Innostajalla tulee olla monia kykyjä, jotta hän pystyisi toimimaan. Työntekijän oman perusasenteen merkitys korostuu, joka säätelee innostajan ja hänen ryhmänsä elävää ja alati muuttuvaa suhdetta. Tutkimusten mukaan innostajalla tulee olla varsin vahvat älylliset, fyysiset ja moraaliset vaatimukset. (Kurki 2000, 83–84.)

Suomeen innostaminen tekee vasta tuloaan. Innostamista on ollut Suomessa eikä se ole uusi asia. Toimintaa on ollut Suomessa 1900-luvun alusta lähtien esimerkiksi nuoriso- ja urheiluseuraliikkeiden, harrastajateattereiden ja työväenyhdistysten kautta. Nykyään innostamisen tyyppistä toimintaa löytyy erityisesti monissa lähiöhankeissa, työpajatoiminnassa ja vapaaehtoistyömuodoissa. (Kurki 2000, 173–178.)

Lastensuojelutyössä ohjaajan rooli innostajana on merkittävä asiakkaaseensa nähden. Ohjaajan tehtävänä on olla mahdollistaja joka yrittää tehdä itsensä pikku hiljaa tarpeettomaksi aktivoimalla lapsi/nuori tekemään sekä päättämään itseään koskevat asiat ja ottamaan elämänsä omaan haltuun. Monet asiat ovat uusia ja siksi ne tuntuvat hankalilta hoitaa, joten ohjaajan rooli aluksi on merkittävä innostajana, tiedon lähteenä ja tukijana.

3.4 Ryhmätoimintaa

Ryhmien ja ihmisten sosiaalisen kanssakäymisen uhkana on sähköinen viestintäteknologia. Se kehittyy kohta niin pitkälle, että ihmiset voivat jättää kasvokkain tapaamiset ja vuorovaikutuksen väliin. Ei tarvitse kokoontua enää erilaisten ryhmien tapaamisiin. Viestintä ja vuorovaikutus hoidetaan tietokoneiden välityksellä. (Pennington 2005, 7.)

3.4.1 Ryhmän kehitys

Ryhmän toimintaan vaikuttaa mihin sen yksittäisen jäsenen toiminta tähtää. Onko hänellä minäkeskeistä, ryhmäkeskeistä vai tehtäväkeskeistä käyttäytymistä. Mikään näistä käyttäytymisistä ei johda yksinään hyvään lopputulokseen. Ryhmän aloittaessa minäkeskeinen käyttäytyminen on pinnalla: Jokainen ryhmän jäsen selvittää paikkaansa ryhmässä. Parhaat tulokset saavutetaan yleensä kun huolehditaan sekä ryhmästä (ihmisten tarpeet) että ryhmän tehtävästä. (Hakonen 1995, 66.)

Pennington (2005) jakaa koko ryhmän kehityksen viiteen eri kehitysvaiheeseen: **Muodostuminen, kuohunta, normien synty, suoritus ja hyvästijättö.**

Muodostuminen (forming) on alkuvaihe, jossa ryhmän jäsenet tutustuvat toisiinsa ja tunnesuhteet sekä roolit alkavat muodostua. Tärkeinä seikkoina on myös, että ryhmä laatii perussäännöt toiminnalleen ja suuntaa toimintansa sille asetettuun tehtävään ja sopii tavoitteista. Tämä on erittäin tärkeä vaihe ryhmän hengen rakentumisen kannalta.

Kuohunta (storming) on seuraava vaihe, jossa halutaan osallistua ja vaikuttaa tehtävän suorittamiseen. Yksilöiden ja ryhmän tarpeiden yhteensovittamista, jonka kuluessa saattaa syntyä ristiriitoja koska omista tarpeista huolehtiminen on pääasia.

Normien synty (norming) tiivistää ryhmää ja luo myönteistä tunnetta ryhmäidentiteetistä. Kuohuntavaiheen ristiriidat eivät enää häiritse ja on luotu yksimieliset toimintasäännöt. Ryhmä on sitoutunut tehtäväänsä ja ilmapiiri on selkeä.

Suoritusvaihe (performing) on joustavaa ja tarkoituksen mukaista toimintaa. Yksilöiden panos tehtävien suorittamiseksi on suuri ja keskinäisriippuvuus ryhmän jäsenten välillä takaa yhteistyön ja sitoutumisen. Kaikkein tehokkaimman toiminnan vaihe.

Hyvästijätö (adjourning), ryhmä hajoaa kun tehtävä on suoritettu. Mukavan ryhmän kohdalla kokoontumisia saatetaan jatkaa epävirallisesti tai kyllästyneen ryhmän kohdalla päätös on helpotus jäsenten kohdalla. Loppuun saattamista helpottavat erilaiset seremoniat kuten kiitokset, muistamiset, muistelot ja päätösjuhlat. (Hakonen 1995, 66–71; Pennington 2005, 72–74.)

3.4.2 Maastoseikkailun ryhmät

Maastoseikkailun alkaessa leiriläiset olivat jo toimineet 3-4 hengen ryhmissään yli vuorokauden. Ryhmissä oli havaittavissa Penningtonin (2005) mainitsemia kehitysvaiheita. Olimme tarkoituksella laittaneet maastoseikkailun leirin alkuun, jotta leiriläiset tutustuisivat sen aikana toisiinsa ja se tiivistäisi leirihenkeä. Toisaalta emme halunneet heti ensimmäisenä tai toisena päivänä lähteä maastoon, jotta ryhmien muodostumis- ja kuohuntavaihe saisi rauhassa edetä. Toinen leiripäivä oli varattu ohjelmaltaan kokonaan ryhmien muodostamiseen ja ryhmäytymiseen ja sitä tukeviin toimintoihin. Ryhmäytymistä helpotti se, että nuoret, vaikka olivat tulleet kesäleirille neljästä eri SOS-lapsikylä - yhdistyksen toimipisteestä, olivat jo tuttuja toisilleen muista yhdistyksen toimipisteiden välisistä tapahtumista. Maastoseikkailu ryhmien toimintaa ja kehitysvaiheita arvioin luvussa 7. arviointia. (Pennington 2005, 72–74.)

Pienryhmät ovat myös tehokkaampia tekemään tehtäviä ja sekä päätöksiä niiden läpi viemiseen. Pienryhmässä yksilö kiinnittää enemmän huomiota omaan käyttäytymiseen ja tulee paremmin esille kuin suuressa yli seitsemän henkeä käsittävissä ryhmissä. Ei ole lainkaan selvää, että ryhmät parantavat yksilön suoritusta. Suorittaminen ryhmän edessä paranee kun tehtävät ovat helppoja tai hyvin opittuja mutta heikkenee niiden ollessa uusia tai monimutkaisia. Tehokkain pienryhmän työskentelytapa on yhteistoiminnallinen oppiminen, jossa jokaisella on oma tärkeä tehtävänsä – kokonaisuus ei valmistu,

ellei jokaisen panos ole mukana. (Pennington 2005, 70, 79–80; Viitala 2004, 148–149.)

Ryhmä koot suunniteltiin jo ennen kuin ilmoittautuneiden määrä oli tiedosamme. Tehtävärastit suunnittelin kolme tai neljän hengen ryhmissä tehtäväiksi. Silloin olisi helpompi myös jokaisen yksilönä päästä esiin niin mielipiteineen kuin toiminnalla kuin suuremmissa ryhmissä. Otin suunnittelussa huomioon myös sen, että jokaisella ryhmän jäsenellä olisi mahdollisuus osallistua tehtävien tekoon ja kaikille olisi niiden suorittamisen aikana tekemistä eli jokaista ryhmän jäsentä todella tarvittiin jokaisen tehtävän läpi viemisessä.

4 ELÄMYSPEDAGOGIIKKA

Suomessa elämyspedagogiikan merkittävä vaikuttaja oli professori Matti Telemäki (1935–2001). Telemäki käynnisti kokeiluja seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan soveltamisesta kouluissa ja nuorisotyössä 1980-luvulla. Telemäki oli innostunut Hahnilaisesta elämyspedagogiikasta ja hänen myötävaikutuksellaan se otettiin Oulun yliopistossa vaihtoehtoiseksi osaksi kasvatustieteen approbatur-opetusta vuonna 1997. (Telemäki 1998.)

Elämyspedagogiikka on useissa Euroopan maissa, Yhdysvalloissa ja Kanadassa osana korkeakouluopetusta ja -tutkimusta. Myös Suomessa on järjestetty erillisiä seikkailukasvatuksen kursseja useissa yliopistoissa sekä elämyspedagogiikan ammatillisia lisäkoulutus-ohjelmia ammattikorkeakouluissa. (Telemäki 1998b, 24.)

Telemäki on sanonut, että elämyspedagogiikan voisi määritellä samaan tapaan kuin Hemingway rakkauden: ”Siitä ei pidä puhua, sillä samalla sen lumous katoaa. Toisin sanoen tiedämme sen olevan hyvä, koska siltä tuntuu – ja siinä kaikki.” (Telemäki 1998a, 41.)

4.1 Elämyspedagogiikka ja seikkailukasvatus

Määritellesäni maastoseikkailulle teoreettista viitekehystä valitsin elämyspedagogiikan. Telemäki (1998) tuo kirjoituksessaan esille Ziegenspeckin ajatuksen, että elämyspedagogiikka liittyy selkeästi kasvatukseen ja sosiaaliseen oppimiseen (kasvatusta elämysten kautta). Käytännön toiminnassa on vaikea tehdä eroa seikkailukasvatuksen ja elämyspedagogiikan välillä, mutta elämyspedagogiikassa kasvatusta painottuu enemmän kuin seikkailukasvatuksessa ja -toiminnassa, koska seikkailuja ei voi etukäteen suunnitella tai ennakoita vaan ne tulevat yllätyksinä. Silti elämystenkin hankintaan liittyy riskejä, joita tulee kontrolloida ja minimoida. Simon Priestin mukaan Telemäen (1998a) kirjassa seikkailukasvatuksessa keskeistä on riskien avulla oppiminen. Miten riskit hallitaan niin että seikkailu ja turvallisuus voidaan taata. Keskeistä on myös se, että millä oikeudella kasvattajat saattavat nuoria tilanteisiin, joista voi aiheutua harmia. Seikkailu on epävarmuutta sisältävää vapaa-aikaa. (Telemäki 1998b, 20 & Telemäki 1998a, 42–44.)

Elämyskasvatus on tietoista pyrkimystä laittaa nuori yksin tai ryhmässä miettimään, elämyspedagogiikan kautta saatujen kokemusten ja tunnetilojen kautta, oman elämänsä tai yhteisönsä ongelmia ja haasteita sekä etsimään niihin vastauksia. (Kiiski 1998, 109)

Riskin otto ei kuulu SOS-lapsikylä -yhdistyksen kesäleireihin, joten en halunnut ottaa riskejä maastoseikkailuun osallistuvien nuorten kanssa enkä kokenut, että nuorten tarvitsisi niitä ottaakaan, jotta siitä suoriutuisivat. Niinpä valitsin mieluummin selkeän kasvatuksellisen ja sosiaalisen oppimisen pedagogiikan viitekehukseksi kuin yllätyksiä täynnä olevan seikkailukasvatuksen, joka sopii enempi kaupalliseen käyttöön ja vapaampaan vapaa-ajan viettoon.

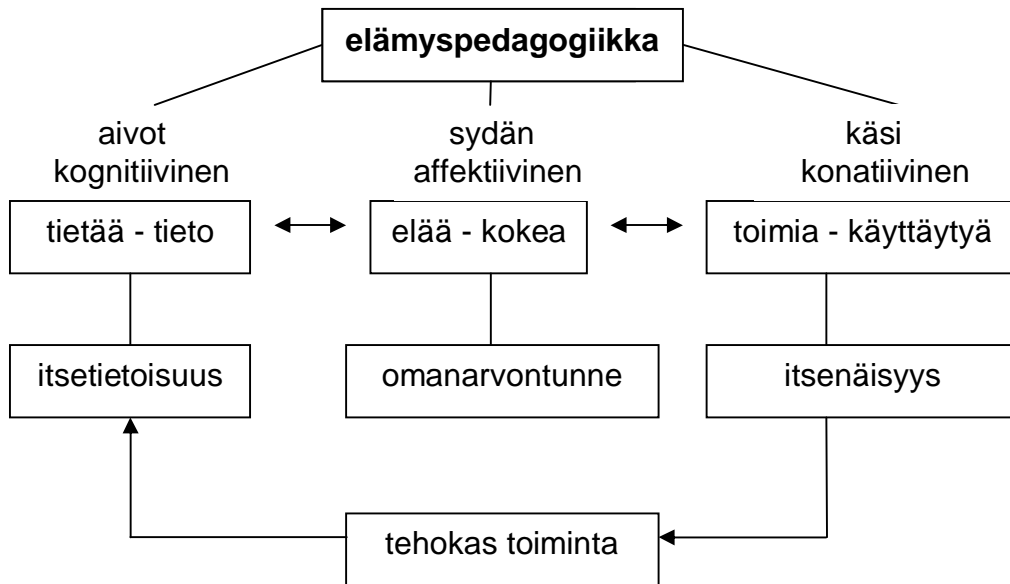
4.2 Elämyspedagogiikan teoreettisia lähtökohtia

Elämyspedagogiikan tunnetuimpana edustajana ja kansainvälisen Outward Bound – liikkeen kehittäjänä pidetään saksalaista Kurt Hahnia (1886–1974). Elämyspedagogiikka on Hahnin kehittämä kasvatustapa, jonka hän on

koonnut omien kasvatusnäkemystensä metodiseksi kivijalaksi. Hahnin elämyspedagoginen ajattelu muodostui neljästä elementistä: 1. **Fyysinen harjoittelu**, johon kuului rohkeuden, kunnon ja kestävyysparantaminen. 2. **Projekti**, joka auttoi suunnittelemaan ja organisoimaan, tekemään käsillään ja kestämaan rasituksia. 3. **Retki**, joka harjaannutti sitkeyttä tavoitteiden toteutuksessa, kykyä tehdä päätöksiä, päättäväisyyttä, huolellisuutta ja hermojen hallintaa. 4. **Pelastuskoulutus**, jonka kautta opitaan arvioimaan riskejä ja opitaan ottamaan vastuuta muista. (Telemäki 1998a, 7,14–15.)

Elämyspedagogiikkaa toimintansa peruskivenä pitävä kansainvälinen järjestö Outward Boundin (2005) mielestä yleisesti elämyspedagogiikalla tarkoitetaan ihmisen kasvun ja oppimisen mahdollistamista sellaisten elämysten kautta, jotka koskettavat ihmisen järkeä, tunteita ja fysiikkaa samanaikaisesti. Peruslähtökohtana heidän mukaan on ihmiskäsitys, jonka mukaan jokaisessa yksilössä on jotain hyvää, jota kehittämällä sisäistä kasvua saadaan aikaan. Elämyspedagogiikka mahdollistaa oman itsensä löytämistä monipuolisten ja vaativienkin toimintojen avulla. Elämyspedagoginen toiminta aktivoi itsetuntemuksen ja siten myös itseluottamuksen, oma-aloitteisuuden sekä yhteistyökyvyn kasvua. Myös mahdollisuus omien rajojen siirtämiseen, herääminen ympäristötietoisuuteen ja vastuuseen luonnosta, kanssa ihmisistä ja yhteisöstä ovat tärkeitä päämääriä. (Outward Bound 2005.)

Elämyspedagogiikka tavoittelee silmänräpäyksen kestävästä kokemuksesta, joka muodostaa tarvitsevan mausteen kokonaisuudessa. Tärkeää on tapa, jolla ihminen muuttaa ne omiksi kokemuksikseen. Riskien kautta ihminen löytää turvallisuuden. Treptow sanoo Telemäen (1998) kirjassa, että elämyspedagogiikan tuloksellisuuden pohjautuvan nuorille ominaiseen liikunnallisuuteen: nuoret hahmottavat ja rakentavat minuitaan paljon liikkeen avulla. Nuorten kasvuympäristöt ovat entistä virikeköyhempiä eikä tarjoa mahdollisuuksia riskinotolle. (Telemäki 1998a, 41.)

KUVIO 1. Elämyspedagogiikan vaikutukset

Hermann kuvaa kuviolla Telemäen (1998) kirjassa elämyspedagogiikan vaikutuksia, josta näkyy vaikutusten kokonaisvaltaisuus: ne koskettavat ihmistä kokonaisuudessaan. (Telemäki 1998a, 43–44 & Telemäki 1998b, 20.) Elämyspedagogiikan tavoitteena on kokonaisvaltainen kokemus ja oppiminen, jossa ryhmässä tapahtuva vuorovaikutus ja toisen ihmisen kunnioittava kohtaaminen ja arvostaminen toimivat tärkeinä oppimisen välineinä.

Elämyksellisessä toiminnassa toimijoiden tulee käyttää päätään, sydäntään ja käsiään. Kokonaisvaltainen oppiminen tapahtuu pään, sydämen ja käden kautta. Tässä kolminaisuudessa pää tarkoittaa oppimisessa tarvittavaa ajattelua, sydän tunteita, jotka siihen liittyvät ja käsi toimintaa. (Karppinen 2005, 38–39.)

Elämyspedagogiikan käytännön toiminnot voidaan jakaa neljään eri osaluokkaan:

1. Sosiaalistamisleikit. Niiden tarkoitus on tutustuttaa ryhmän jäsenet toisiinsa ja poistaa toiminnan esteet.
2. Ryhmälaitteisuuden liittyvät tehtävät, joissa ryhmä selvittää sille asetetut ongelmat ja tehtävät.

3. Yksilöllisiä haasteita sisältävät tehtävät

4. Ulkoilmatoiminnot

(Telemäki 1998a, 44 & Telemäki 1998b, 21.)

Elämyspedagogiset ohjelmat voidaan jakaa neljään tyyppiin:

1. Vapaa-aika ja virkistys. Painopisteenä on ihmisen tunteisiin vaikuttaminen

2. Kasvatukselliset ohjelmat, joilla pyritään vaikuttaa ihmisen ajatteluun

3. Opetukselliset ohjelmat, joilla yritetään muuttaa ihmisen käyttäytymistä ja

4. Terapeuttiset ohjelmat, joiden avulla halutaan parantaa ihmisten huonoiksi koettavia tapoja. (Telemäki 1998a, 54.)

Maastoseikkailussa näkyy vapaa-aika ja virkistys sekä kasvatuksellinen ja opetuksellinen ohjelma vahvasti. Osallistujien tunteisiin vaikutetaan moneen otteeseen muun muassa kannustamalla ja tehtävien läpi vieminen tuo onnistumisen ja itsensä voittamisen tunteita. Kasvatuksellisena puolena näkyy luonnon kunnioittaminen siellä kulkiessa ja luonnonsuojelu. Tehtävärastien kautta pyritään tuomaan opetuksellista näkyvyyttä maastoseikkailuun sekä opetellaan ryhmässä toimimista.

4.3 Elämyspedagogiikka sosiaalipedagogisena toiminnan menetelmänä

Elämyspedagogiikka on yksi sosiaalipedagoginen toiminnan menetelmä. Elämyseskeisillä toimintamuodoilla pystytään tukemaan syrjäytyneitä ja syrjäytymisuhan alla olevien kasvua subjektiuteen ja elämänhallintaan sekä aktivoida heitä yhteiskunnallisen toimintaan, osallistumiseen ja itsensä kehittämiseen. Historiallisesti ja teoria-käytäntö-suhteen näkökulmastakin elämyksellisyttä korostava pedagogiikka liittyy läheisesti sosiaalipedagogiseen ajatteluun ja toimintaan. (Hämäläinen 1998, 149,164.)

Elämyspedagogiikan tarkoituksena on antaa yksilölle elämyksiä, joiden kautta hän voi yksin tai ryhmässä pohtia omaa elämäänsä ja siten siirtää koettuja onnistumisia arkeensa. Onnistumisen kokemukset ja omien rajojen rikkominen

tuottavat mielihyvää ja antavat jatkoon voimavaroja, joilla selvitä elämän haasteista. Yhdessä koettu ja jaettu kokemus saa aikaan voimakkaan yhteenkuuluvuuden tunteen. (Kiiski 1998, 109, 113–114.)

Elämuskasvatuksen keskeisenä arvona on vuorovaikutus luonnon kanssa. Tarkoituksena on oppia luonnon kautta, kunnioitettava luontoa ja uskaltauduttava liikkumaan ja olemaan luonnossa ilman taka-ajatuksin luonnonvoiman valloittamisesta tai voittamisesta. Luonto tarjoaa rajattomat mahdollisuudet elämyspedagogiikan toteuttamiselle, sitä et koskaan tunne täydellisesti, joten se on ympäristönä tarpeeksi vaativa ja yllätyksellinen. (Kiiski 1998, 110.) Luonto oppimisympäristönä luo puitteet aidolle kokemukselle. Sen kauneus, monimuotoisuus ja haasteellisuus antavat mahdollisuuden hiljaisuuden ja omia rajoja kokeilevien kokemusten vastaanottamiselle.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuksen lähtökohdat ja tehtävä

Asetin tutkimustehtäväkseni luoda nuorille positiivisia kokemuksia luonnossa olemisesta ja siellä liikkumisesta, sekä yksilönä että ryhmässä. Luonnossa olo aikana heille kertyisi tietoa ja taitoja luonnossa liikkumisesta.

Tutkimuksen tehtävänä on tehtävärastien kautta havainnoida onnistumisen kokemuksia, ryhmässä toimimisen harjoituksia ja kuinka fyysinen rasitus sekä valvominen vaikuttavat nuorten omaan suoritukseen.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Laadulliselle tutkimuksen aineisto kootaan todellisissa, luonnollisissa tilanteissa ja ihmisiä suositaan tiedon keruun instrumentteina. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. Tutkimuksen aineiston hankinnassa käytin yhtä laadullista metodia: osallistuvaa havainnointia. (Hirsjärvi 1997b, 165.)

Havainnoinnin avulla saadaan tietoa toimiiko ihmiset niin kuin he sanovat toimivansa. Havainnoinnin menetelmiä on useita. Se voi olla systemaattista ja tarkasti jäseneltyä tai täysin vapaata ja luonnolliseen toimintaan mukautunutta. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu tutkittavien toimintaan heidän ehdoillaan. Vaikka havainnointi on työläs menetelmä, niin Hirsjärven (1997) mukaan paras puoli havainnoinnissa on, että sen avulla saadaan välitöntä, suoraa tietoa yksilöiden, ryhmien toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnointi on erinomainen väline vuorovaikutuksen tutkimisessa ja tilanteissa, jotka ovat vaikeasti ennakoitavissa tai nopeasti muuttuvia. Osallistuva havainnointi voidaan jakaa tutkijan osallistumisasteen mukaan eri alalajeihin. Täydellisessä osallistumisessa tutkija on ryhmän jäsen eikä välttämättä kerro tekevänsä tutkimusta ja osallistuvana havainnointijana tutkija kertoo tutkittaville, että hän tekee havaintoja ryhmässä. On tärkeää muistaa, että tutkija pitää erillään havainnot ja omat tulkintansa niistä havainnoista. (Hirsjärvi 1997a, 209–213.)

5.3 Aineiston keruu ja analysointi

Käytän maastoseikkailun toiminnan arvioinnissa aineiston keruussa osallistuvaa havainnointia. Tarkkailin itse kolmella tehtäväraastilla toiminnan toteutumista ja ryhmissä toimimista. Ryhmiä oli neljä ja niissä yhteensä neljätoista nuorta. Ryhmien vaelluksen ajalta ja muilta neljältä tehtäväraastilta keräsin ryhmien ohjaajien tekemät havainnot. Maastossa havainnointi perustui tarkkailuun eikä niitä kirjattu välittömästi paperille. Itse kirjasin maastoseikkailun jälkeen havaintoni paperille ja ryhmien ohjaajien havainnot, maastoseikkailua koskien, koko leirin ajalta ja jälkipuinneista toimipisteissä sain heiltä kirjallisena leirin jälkeen sähköpostin välityksellä. Havainnointi oli hyvä valinta menetelmäksi saada tarkkailla toimintaa ilman että häiritse sitä. Myös siksi, että jos olisin tehnyt kyselyn, niin maastoseikkailuun osallistuneiden nuorten olisi ollut vaikea kertoa suullisesti kokemistaan tunteista ja kirjallisesti olisin saanut suppeamman materiaalin kokoon. Sekä kesken leirin kyselyn tekeminen yhdestä sen osiosta olisi rikkonut kokonaisuutta.

Luin omat muistiinpanoni ja saamani ryhmä ohjaajien kirjoittamat havainnot läpi ja tein niistä koosteen, jossa lajittelin kaikkien havainnot kolmen eri otsakkeen alle. Kooste löytyy luvusta 7.2. löytyikö maastosta elämyksiä?

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Nuorilta kysyttiin ennen leiriä lupa, että saako heitä kuvata maastoseikkailun aikana ja kuvia käyttää tämän opinnäytetyön kirjallisessa osassa sekä esityksessä. Ohjaajien maastoseikkailun aikana tekemästä havainnoinnista kerrottiin nuorille aamun yhteisessä maastoseikkailun info tilaisuudessa.

Sainko realistisia havaintoja? Osallistuvassa havainnoinnissa on myös väärän tulkinnan mahdollisuus. Havainnoitavat hetket ovat ainutlaatuisia ja nopeita. Mielestäni en löytänyt havainnoista kenenkään tunnepohjaisia tai omiin asenteisiin perustuvia tulkintoja ja pystyin kokoomaan niistä realistisen koosteen. Mielestäni tekemäni ja saamani havainnot ovat luotettavia.

6 MAASTOSEIKKAILUN TOTEUTTAMINEN

”Tärkeintä on lähteminen. Mukaan ei tarvita mitään ihmeellistä, eikä tarvitse käydä punttisalilla jaksakseen kulkea luonnossa. Ei kuitenkaan pidä ahnehtia liikaa ja lähteä alkajaisiksi liian pitkälle.” Veikka Gustafsson. (Töyrylä 2006, 6)

SOS-lapsikylä -yhdistyksen nuorten kesäleirille 2006 ilmoittautui 14 nuorta, iältään 13 – 18 vuotta, poikia seitsemän ja tyttöjä seitsemän. Osallistujat olivat neljästä eri toimipisteestämme siten, että kahdeksan tuli lapsikylistä ja kuusi nuorisokodista. Ohjaajia leirillä oli seitsemän, viisi miestä ja kaksi naista. Kesäleirillä oli kolme päivää vierailmassa myös viisi ulkomaalaista SOS - nuorisokotien ohjaajaa, kaksi Virosta, kaksi Liettuasta ja yksi Itävallasta. Heille oli erikseen nimetty emännäksi yksi Vaajakosken SOS-nuorisokodin ohjaaja. He osallistuivat myös maastoseikkailuun kulkien nuorten ryhmien mukana maastossa osallistumatta tehtävien suorittamiseen.

Yhteensä maastoseikkailuun osallistui kuusi aikuista, joista viisi ulkomaalaista ja neljätoista nuorta sekä järjestely puolella oli kahdeksan aikuista, joista neljä ohjaajaa kulki ryhmien mukana ja neljä oli tehtävärasteilla.

Nuoret oli jaettu arpomalla neljään eri ryhmään jo kesäleirin toisena päivänä. Kahteen ryhmään tuli kolme nuorta ja kahteen ryhmään neljä nuorta. Yhdessä ryhmässä oli pelkkiä poikia ja yhdessä pelkkiä tyttöjä sekä kaksi oli sekaryhmiä. Ryhmien muodostumisesta on enemmän kerrottu tässä työssä luvussa 3.4. ryhmätoimintaa. Jokaiselle ryhmälle nimettiin aikuisista vastuuhjaaja. Näissä muodostetuissa ryhmissä nuoret kulkivat myös maastoseikkailun läpi. Maastoseikkailu oli kesäleirin kolmantena ja neljäntenä leiripäivänä.

6.1 Maastoseikkailun tavoite

Maastoseikkailun tavoitteena oli, että se synnyttäisi nuorissa positiivisia ja onnistumisen kokemuksia luonnossa olemisesta ja siellä liikkumisesta. Liikkuminen luonnossa tuntuisi helpolta eikä eksymisen vaaraa olisi. Näistä lähtökohdista suunnittelin elämysretken, jonka aikana suoritettavien tehtävien kautta halusin tuottaa nuorille elämyksiä, teettää ryhmässä toimimisen harjoituksia, antaa kokeilla omia rajoja ja kokemuksen huomata kuinka fyysinen rasitus sekä mahdollinen valvominen vaikuttavat omaan suoritukseen.

Näin syntyi maastoseikkailu, jossa leiriläiset jaettiin ryhmiin ja heidät lähetettiin kulkemaan viitoitettua polkua pitkin, jonka varrella oli tehtäviä. Aina kun ryhmä oli suorittanut tehtävän hyväksytysti, sai se vihjeen. Ryhmillä oli mahdollisuus kerätä yhteensä seitsemän vihjettä seitsemältä eri tehtävärastilta. Tehtävät oli laadittu niin, että käytännössä kaikki ryhmät saivat aina tehtävän suorittamisen jälkeen vihjeen. Kaikista seitsemästä vihjeestä muodostuu palapelimäisesti teksti (liite 3.), jonka avulla ryhmät pystyivät etsimään leirikeskukseen lähettyville maastoon piilotettuja aarteita. Jokaiselle ryhmälle oli tehty erilainen vihje ja aarteet oli piilotettu eripaikkoihin, aarteen sisältö oli jokaiselle ryhmälle sama. Aarteen sisällön ryhmä sai jakaa keskenään haluamallaan tavalla.

6.2 Suunnittelu

Aloitin maastoseikkailun suunnittelun tammikuussa 2006. Silloin pidettiin kesäleirin ensimmäinen ja ainoa yhteispalaveri, jossa kaikista osallistuvista toimipisteistä oli edustaja paikalla. Palaverissä suunniteltiin kesäleirin ohjelma kokonaisuudessaan ja jaettiin ohjelmavastuut kesäleirille tulevien ohjaajien kesken. Toimipisteeni vastuulle tuli muun muassa maastoseikkailu ja minä halusin sen vastuuhenkilöksi.

Kevään 2006 aikana suunnittelin maastoseikkailun reitin ja sen pohjalta tehtäville rastipaikat. Tehtäväideoita ideoin useampia, joista lopulta karsin enimmäkseen pois ja suhteutin rastien määrän reitille sopivaksi sekä jaon tehtävät rastipaikoilleen. Huhtikuussa esittelin tehtäväideat toimipisteeni muille kesäleirille lähteville ohjaajille ja keräsin heiltä kehitysideat, joiden pohjalta tein vielä viimeiset muutokset tehtäviin.

6.3 Maastoseikkailureitti

SOS-lapsikylä -yhdistyksen leirikeskuksen Oravanpesän maasto oli jonkin verran tuttu minulle jo edellisiltä leireiltä. Maastoseikkailun reitti oli siis helppo suunnitella sinne. Reitin suunnittelun pohjana oli se, ettei nuorten tarvitsisi suunnistaa maastoseikkailun aikana. Nuorten suunnistaminen reitillä olisi tuottanut hankaluuksia ihan jo nuorten huonon suunnistusosaamisen takia. Halusin, että he voisivat keskittyä kulkemiseen, luonnon seuraamiseen ja tehtävien suorittamiseen eikä energiaa ja hermoja kuluisi epävarmaan suunnistukseen. Ohjaajilla oli reitistä peruskartankopiot matkassa (liite 2.) ja nuorten niin halutessa pystyi ryhmä paikantamaan itsensä kartalta. Suunnittelussa otin huomioon myös, että reitin piti olla helppo kulkunen, joten päädyin viemään reitin maastossa hyvin näkyviä polkuja ja hiekkateitä pitkin.

Ratkaisevin tekijä reitti suunnittelussa oli kuitenkin matkan pituus. Liian pitkällä matkalla pystyisi pilaamaan koko maastoseikkailun ja liian lyhyt matka taas ei tuottaisi elämyksiä ja tuntuisi, että se jäisi jotenkin kesken. Matkan pituus tuli ratkaistua edellisten leirien kokemuksilla, sekä leirikeskuksen talonmiehen

kanssa käydyn keskustelun pohjalta. Reitin turvallisuutta lisäsi ja eksymisriskiä vähensi se, että suurimmalle osalle ohjaajista ja nuorista se oli tuttu.

Ensimmäisen päivän matkan pituudeksi tuli kuusi ja puoli kilometriä ja toiselle päivälle kolme ja puoli kilometriä kuljettua reittiä pitkin mitattuna. Kokonaismatka pituus olisi nuorille fyysisesti rasittava koska reitillä oli jonkin verran korkeuseroja. Varsinkin toisen päivän parin sadan metrin jyrkähkö alamäki olisi haastava ja voimia kuluttava.

6.4 Valmistelut maastossa

Kuljin maastoseikkailun reitin läpi edellisenä päivänä. Oli hyvä käydä katsomassa oliko viime kerran muistikuvista tullut maastoon muutoksia ja oliko se yleensä kuljettavassa kunnossa. Samalla myös aikataulutin reitin, jotta pysymme arvioimaan maastoseikkailuun käytettävän ajan. Muutamalle tehtäväpaikalle tein myös esivalmisteluja niiden suorittamista varten.

Piilotin etsittävät aarteet leirikeskuksen lähimaastoon reitin katsonnan jälkeen. Aarteiden paikat maastoon piti miettiä huolella, jotta vihjeet joiden avulla aarteet löytyisivät maastoseikkailun loppuksi, eivät olisi liian helpot vaan niiden löytämiseksi pitäisi ryhmän tehdä vähän töitäkin.

Maastoseikkailua edeltävänä iltana oli iso urakka edessä. Piti kantaa majoitus- ja ruokatarvikkeet valmiiksi yörastille. Autolla pääsimme noin puolentoista kilometrin päähän ja siitä piti jatkaa tavaroiden kanssa jalkaisin polkua pitkin. Neljän miehen voimin kannoimme pari tuntia tavaroita, jotta kaikki saatiin perille yöpymistä varten eikä enää toiminnan ollessa käynnissä menisi aikaa tavaroiden etsimiseen ja siirtelyyn.

6.5 Maastoseikkailun ohjeistus nuorille ja ohjaajille

Maastoseikkailun ensimmäinen päivä alkoi aamiaisen jälkeen yhteisellä info tilaisuudella leirikeskuksen ruokalassa. Siinä kerroimme kahden seuraavan päivän tarkemman ohjelman eli maastoseikkailun aikataulun. Myös edellisenä iltana tulleiden ulkomaalaisten ohjaajien esittely ja nuorten ryhmiin jako tehtiin.

Kolmen nuoren ryhmässä kulkisi maastoseikkailun ajan kaksi ulkomaalista ohjaajaa ja neljän nuoren ryhmässä yksi. Jokaisessa ryhmässä oli entuudestaan nimetty suomalainen vastuuhjaaja.

Yksilölliseksi ohjeeksi sanoimme nuorille, että aamupäivän aikana jokaisen piti pakata henkilökohtaiset tavaransa mitä mielestään tarvitsee maastoseikkailun aikana reppuunsa, sekä tehdä päivän aikana tarvitsemansa eväät. Painotimme infossamme myös, että koska keli oli helteinen, niin jokaisella oli oltava lähdössä täysi juomapullo mukana ja oli muistettava juoda hyvin koko maastoseikkailun ajan. Ohjaajien ilmoittamat pakolliset varusteet olivat sadevarusteet, makuupussi ja – alusta. Suosittelimme lisäksi pukemaan päälle pitkä lahkeiset housut ja hyvät kengät sekä ottamaan hyttysmyrkkyä mukaan. Kerroimme myös ryhmien lähtöjärjestyksen ja -ajat maastoon. Ryhmät lähtivät maastoon kahdenkymmenen minuutin välein siten, että ensimmäinen lähti klo 12.30. Tämä siksi, jotta pahimmilta ruuhkilta ja ikäviltä jonottamisilta välttyttiin tehtävärasteilla.

Ryhmien vastuuhjaajat ottivat ryhmät ”haltuunsa” infon jälkeen ja kertoivat ajan, koska he tarkastaisivat ryhmän jäsentensä reppujen pakkaukset ennen maastoon lähtöä.

6.5.1 Ohjeistus nuorten ryhmille

Jokaiselle ryhmälle painotettiin, että kyseessä ei ole kilpailu vaan maastoseikkailu, joka on tarkoitus kulkea läpi rennosti kiirehtimättä ja luonnosta, siellä olosta sekä ryhmän muiden jäsenten seurasta nauttien.

Jokaiselle ryhmälle annettiin ennen maastoon lähtöä ryhmäkohtaiset tavarat, jotka he joutuvat kantamaan mukanaan repuissaan. Ryhmät ohjeistettiin siten, että he saivat käyttää ryhmäkohtaisia tavaroita tehtävien teossa maastoseikkailun aikana silloin kun ryhmä katsoivat sen tarpeelliseksi.

Jokaiselle ryhmälle annettiin seuraavat tavarat:

- Kerä puotinarua
- Tulitikkuaski
- Pala polkupyörän sisäkumia
- Jääkiekkokypärä
- Puukko

6.5.2 Ohjeistus ohjaajille

Ohjaajien kanssa keskusteltiin edellisenä iltana, jolloin käytiin koko maastoseikkailu läpi tehtävärasteineen suullisesti. Ohjaajille jaettiin kartat ja katsottiin kuljettava reitti läpi.

Tehtävärastien yksi, kaksi ja kuusi tehtävät käytiin erityisen huolellisesti läpi, sillä niillä rasteilla ryhmien vastuuhjaajat joutuivat itse olemaan ”rastihenkilöitä”. Näille rasteille ensimmäisen ryhmän vastuuhjaaja vei tehtäväkäsken repussa ja antoi sen ryhmälle vasta tehtäväpaikalla. Seuraavien ryhmien vastuuhjaajat löysivät tehtäväkäsken suoritustaikalta. Kaikille ohjaajille annettiin mukaan yksi iso vaahtokarkkipussi, jota ryhmät tarvitsisivat tehtävärastin yksi suorittamisessa. Viimeisen ryhmän vastuuhjaaja toi tehtäväkäsken repussa, kuten muutakin rastille aikaisemmin vietyjä tavaroita, maastosta pois. Rasteilla kolme, neljä, viisi ja seitsemän oli erikseen rastihenkilöt ohjeistamassa tehtäviä. Vastuuhjaajilla oli tehtävänä kertoa lähtöpisteessä ryhmänsä lähtöajan täytyttyä, että ryhmän on tehtävä rastille kolme mennessä yksi ritsa ja yksi jousipyssyn nuoli annettuja ja luonnosta löytyviä materiaaleja hyväksi käyttäen.

Erityisesti painotin ohjeistuksessa kulkemisnopeutta, että se olisi ryhmän hitaimman tahtia ja rauhallista. Mihinkään ei olisi kiire. Kävimme läpi myös maastossa tapahtuvaan yöpymiseen liittyviä toimintoja kun ryhmät saapuvat sinne. Ensimmäisen ryhmän ei ole tarkoitus tehdä kaikkea vaan jokaiselle ryhmälle määriteltiin oma tehtävänsä. Lisäksi edeltä käsin yöpaikalle menisi leirikeskukseen talonmies valmistelemaan ruokailua. Tärkein tehtävä ohjaajilla olisi pitää huoli, että ryhmissä olisi hyvä henki ja yhdessä tekemisen meininki

koko maastoseikkailun ajan. Ainahan jollakin olisi huonompi hetki mutta pyrittäisiin siihen että se olisi väliaikaista positiivisuus ja iloisuus olisivat pinnalla. Tärkeää olisi, että jokainen voisi tuntea olevansa ryhmänsä tärkeä jäsen.

6.6 Maastoseikkailun tehtävärastit

6.6.1 Vaahtokarkki

Kuva 1. Suoritus käynnissä

Ensimmäinen tehtäväpaikka oli noin puolentoista kilometrin jälkeen. Ryhmien tehtävänä oli tehdä tuli nuotiopaikalle maastosta löytyvillä tarpeilla ja paahtaa vaahtokarkki rastimiehelle. Vihjeen sai kun rastimies oli hyväksynyt paahtetun vaahtokarkin "maun". Rastipaikkana oli kyläyhdistyksen kiintolaavu, jossa oli valmiina nuotiopaikka. Tehtävänä oli osoittaa, että tulen saa aikaan maastotakin löytyvillä tikuilla ja risuilla eikä aina välttämättä halkoja ja tuohta tarvita. Ensimmäiseksi tehtäväksi halusin valita helpon ja varmasti kaikilta onnistuvan tehtävän, jotta maastoseikkailu pääsisi hyvin alkuun joka ryhmältä. Ryhmän nuoret saivat tehtävän suorittamisen jälkeen syödä loput vaahtokarkit keskenään. Vaahtokarkkeja jäi jokaiselta ryhmältä runsaasti mikä oli varmistettu etukäteen ostamalla isoimmat vaahtokarkkipussit mitä kaupasta löytyi, jotta jokainen saisi suunsa makeaksi tehtävän teon jälkeen.

Jokainen ryhmä onnistui tehtävässä hyvin. Yhden ryhmän kohdalla tulen tekoa auttoi se, että edellinen ryhmä oli unohtanut sammuttaa nuotionsa kunnolla ja valmis hehkuva kekäle löytyi nuotiopaikalta.

6.6.2 Ylitys

Kuva 2. Ensimmäistä viedään

Toinen tehtävärasti oli kolmen kilometrin jälkeen. Ryhmä tehtävänä oli ylittää varusteineen "sähköaita" siihen koskematta. Sähköaitaa kuvasi tehtäväpaikalla keltainen köysi, joka oli viritetty kahden puun väliin suunnilleen metrin kor-

keudelle. Jos, ryhmän joku jäsen koski, jollain ruumiinosallaan köyteen niin koko ryhmä aloitti ylityksen alusta. Puita ei saanut käyttää apuna ylityksessä. Tästä ryhmät selviytyivät hyvin. Minkään ryhmän ei tarvinnut aloittaa alusta. Yleensä ryhmä heitti ensimmäisenä reppunsa toiselle puolelle ja sitten rupesivat miettimään miten itse pääsisivät yli. Viimeiseksi ylittäjäksi jäi sellainen ryhmän jäsen, joka pääsi jollain tavalla hyppämällä narun yli. Suorituspaikka oli katsottu niin, ettei siellä olisi mahdollisia hyppyjen alastuloja hankaloittavia oksia tai kantoja.

6.6.3 Ryhmän tarkkuutta vaaditaan

Kolmas tehtävärasti sijaitsi hiekkakuopalla reilun viiden kilometrin taivalluksen jälkeen. Siellä ryhmällä oli viisi erilaista tarkkuutta vaativaa osatehtävää, joista kaikista piti suoriutua jotta sai vihjeen. Olin itse tämän tehtävärastin rastipäällikkö ja ohjasin ryhmien toimintaan rastilla sekä havainnoin heidän suorituksia.

Kuva 3 Joen ylitys

Kuva 4 Ilmapallot rikki

Ensimmäiseksi ryhmä tehtävänä oli siirtyä kolmea linsakoria käyttäen kuvitellun joen yli tippumatta jokeen. Jos joku ryhmän jäsenistä astui jokeen, aloitti ryhmä ylityksen alusta. Varusteita ei tarvinnut kantaa mukana suorituksen aikana. Tässä oli erilaisia suoritustapoja mutta kaikki ryhmät pääsivät ilman kastumisia nipin napin yli. Sekaryhmille tämä tuntui olevan erityisen mieluisa, koska suorituksen aikana joutui koskemaan ja pitämään kiinni toisesta ihan luvalla ja julkisesti ilman sanomisia.

Toisena osasuorituksena ryhmät joutuivat ampumaan ilmapistoolilla viisi ilmapalloa rikki, jotka roikkuivat narun varassa ilmassa. Tehtävää hankaloitti pieni tuulen vire, joka heilutti palloja. Tehtävä antoi onnistumisen iloa monelle joka ennakkoon vähätteli ampumistarkkuuttaan. Kaikkien ryhmänjäsenten piti ampua ainakin kerran ja sulassa sovussa ryhmät ampuivat vuorotellen riippumatta kuka oli osunut ja kuka ei.

Kuva 5 Tikat tauluun

Kuva 6 Ritsalla tarkkuutta

Kolmantena ryhmän tuli saada neljä tikkaa jäämään kiinni kolmen metrin päässä maassa olevaan tikkatauluun. Tämä tehtävä veikin melkein kaikilta ryhmiltä yllättävän paljon aikaa, mutta kaikki saivat suoritettua tehtävän loppuun ilman hermostumisia.

Neljänten osatehtävään tarvittiin alkumatkan aikana itse tehtyä ritsaa. Siinä ryhmän tuli saada osuma maalitauluun ampumalla kivi tekemällään ritsallaan. Maalitauluksi oli valittu varsin iso jousiammuntamaalitaulu joka oli reilun kolmen metrin päässä ampujasta. Jokainen ryhmä oli tehnyt ritsan ja ne olivat hyvin erilaisia. Tehtävä onnistui kolmelta ryhmältä vaivattomasti mutta yhdellä oli hankaluuksia ritsansa kanssa. He olivat tehneet ritsan rungon liian paksusta puun kappaleesta ja siten siihen viritetty polkupyöränsisäkumin palanen ei pysynyt siinä vaan irtosi ensimmäisen laukauksen jälkeen. Ryhmä yritti sitkeästi laittaa joka ammunnan jälkeen kumin palasen paikoilleen ritsan runkoon mutta aina se irtosi. Lopulta he keksivät tehdä ihmisritsan eli kaksi ryhmänjäsentä piti kumipalasen reunoista kiinni ja kolmas ampui kiven sillä. Näin he saivat suoritettua tehtävän omaa kekseliäisyyttään käyttäen. Hienoa!

Viidentenä osasuorituksena ryhmien tuli ampua samaan maalitauluun oma tekemä jousipyssynnuoli kiinni. Jokainen ryhmä oli muistanut tehdä nuolen matkan aikana. Jousipyssynä oli muovirunkoinen lasten jousipyssy. Jokainen ryhmänjäsen halusi kokeilla ampumista jousipyssyllä ja ei se osuminen niin helppoa ollut, joten kaikki saivat ampua useamman kerran. Tämä moniosainen rasti koettiin mielekkääksi, sillä kaikki saivat onnistumisen kokemuksia sekä yksilöinä, että ryhmässä toimien.

6.6.4 Lautta

Kuva 7 Rakentamista riitti

Yöpymisen yhteydessä oli tehtävärasti. Kaikki ryhmät olivat saapuneet yöras-
tille ja olivat kerinneet levätä hetken ja aloittaa majoittautumisen kun heidät

otettiin kaksi ryhmää kerralla läheiselle lammelle. Olin myös tämän tehtävärastin rastipäällikkö.

Lammen rannalla ryhmillä oli tehtävänä tehdä lautta annetuista materiaaleista. Materiaaleina oli kaksi kanoottitynnyriä ja kuusi riukua sekä ryhmän mukanaan kantamansa naru ja puukko. Lautalla oli tarkoitus hakea lammessa kelluva mehutönkkä, jossa tästä tehtävästä saatava vihje olisi. Ryhmän yksi jäsen sai lähteä lautalla liikkeelle, kunhan rastihenkilö oli hyväksynyt lautan turvallisuuden. Lautassa piti olla turvanaru kiinni ja kyydissä olijalla pelastusliivit yllään.

Tämä oli vaativin tehtävärasti. Kolme ryhmää neljästä aloitti heti lautan teon. Neljäs ryhmä mietti asiaa tovin ja kenelläkään heistä ei tuntunut olevan intoa tehdä lauttaa. Kaikki ryhmät kuitenkin tekivät lauttansa reilussa puolessa tunnissa. Kaksi niistä hylättiin kellumiskokeessa niiden kipattua nurin. Toinen ryhmä yritti vielä korjailla lauttaansa mutta toinen lopetti yrityksen siihen. Kahden muun ryhmän lautoissa oli jo tukevuutta hyvin ja yksi ryhmän jäsen kävi niitä kokeilemassakin niiden ollessa rannassa muiden jäsenten kiinni pitäen. Kokeilun tuloksena toisen ryhmänjäsenistä ei kuitenkaan löytynyt lammelle lähtijää kun kokeilijakin perui lähtönsä. Ilmoitimme hänen päätöksensä jälkeen, ettemme olisi heitä päästäneetkään lähtemään, koska lautta kuitenkin sen verran huterana. Neljännen lautan kohdalla lähtijä oli henkisesti valmistanut itsensä jo lähtöön ja olikin lautan päällä lammella kun kielsimme hänen lähden lammelle myös lautan huteruuden vuoksi. Olimme miettineet takaportin sille jos lautat eivät onnistu joten kaikki ryhmät hakivat vihjeensä lammelta jollalla soutaen.

Lauttojen huteruuteen suurin syy taisi olla kanoottitynnyreiden käyttö kellukkeina. Ne eivät soveltuneet siihen niin kuin olimme ajatelleet ja vaikka itse olimme testanneet niiden toimivuuden ennakkoon. Mutta kaikki ryhmän jäsenet saivat jännityksen ja rakentamisen kokemuksia tästä tehtävästä.

6.6.5 Yöpyminen maastossa

Lautta tehtävärastin jälkeen oli lepäilyn ja majoittautumisen vuoro. Jokainen sai valita missä majoittuu, joko puolijoukkueteltassa, vaellusteltassa, kiinteässä kodassa tai taivasalla. Jokaiselle löytyi lopulta mieleinen yösija.

Yörastin ruokahuoltona oli keittoruoka nuotiolla tehden puolivalmiista aineksista. Illan hämyyn oli varattu myös nuotiolla makkaran sekä kaasukeittimellä lettujen paistoa. Nuorille oli sanottu, että he voivat valvoa niin myöhään kuin haluavat, vaikka koko yön. Kaksi vanhempaa poikaa ilmoittikin että he voivat olla puolijoukkueteltojen ”kipinä mikkoja” koko yön valvoen. Annoimme luvan siihen. Sovimme, että aamulla lähtö olisi kun kaikki ovat nukkuneet tarpeeksi ja aamupala syöty. Aamulla totesimme, että kaksi kipinässä ollut poikaa oli tosiaan valvonut taivasalla nuotion äärellä koko yön. Yöllä oli ollut hyvä keli, joka oli edesauttanut poikien taivasalla oloa. Nuotion ääreltä löytyi myös muutama muukin nuori nukkumasta, kuulemma olivat yrittäneet myös valvoa koko yön.

Pääsimme suunnitellusti matkaan myös toisena päivänä. Ensin muutama rastihenkilö matkaan tehtävärasteilleen vieden samalla yörastilla olleita yhteisiä tavaroita tien varteen reilun kilometrin päähän, Jokainen ryhmä otti myös yhteisiä tavaroita kantoon lähtiessään kahdenkymmenen minuutin välein toisen päivän taipaleelleen.

6.6.6 Lapiomiehen vala

Toisen päivän ensimmäinen tehtävärasti oli puolentoista kilometrin matkan jälkeen. Viides tehtävärasti piti sisällään lapiomiehen valan. Ryhmän tehtävänä oli yksi kerrallaan lähteä viivan takaa viiden metrin päässä olevan pistolapio luo. Jäsenen tehtävänä oli yrittää pyöräyttää pistolapiota pituusakselinsa ympäri siten, että kuopassa oleva kivi pysyy siinä pyörähdyksen ajan. Sen jälkeen piti heittää kivi ilmaan ja yrittää saada se menemään lapionkahvan reiän läpi. Ryhmä suoritti tämän tehtävän viestin tavoin.

Kuva 8. Ohjeistus menossa

Tehtävän pystyi suorittamaan myös takaportin kautta eli haukkupannan avulla. Haukkupanta laitettiin suorittajan kaulalle ja se toimi, jos haukku tarpeeksi kovaa. Eli, jos koira rupeaisi haukkumaan, panta suihkauttaisi sitruunantuoksuisen suihkauksen sen kuonolle. Suihkauksen tarkoituksena on lopettaa koiran, ei toivottu, haukkuminen. Ryhmän jäsen pystyi siis halutessaan laittamaan pannan kaulalleen ja yrittää haukkumalla saada se suihkauttamaan. Jos, ryhmän jäsen sai pannan suihkauttamaan, oli tehtävä suoritettu hänen kohdallaan. Haukkupantaan tarttui ryhmissä toinen tai kolmas suorittaja, joka oli kerännyt rohkeutta. Rohkeutta tarvittiin, jotta pystyisi haukkumaan muiden edessä. Jokaisesta ryhmästä joku kokeili haukkupantaa ja useampi heistä sai sen toimimaan. Tehtävän teon jälkeen useampi olisi jo halunnut kokeilla haukkupantaa.

6.6.7 Hernepyssy

Kuva 9 Ammunta käynnissä

Tämä tehtäväpaikka oli taas kiintolaavulla, jonne oli edelliseltä rastilta vain kilometri, mutta varsin vaativaa maastoa. Tehtävässä yksi ryhmän jäsen nousi käsillä seisontaan ja kaksi muuta jäsentä tuki häntä nilkoista. Neljäs jäsen laittoi käsillä seisijan suuhun yhden herneen kerralla, jota hän yritti ampua raja-viivan yli. Ampujaa sai vaihtaa välillä ja turvallisuus syistä hän piti jääkiekkokypärää päässään käsillä seisonnan ajan. Vihjeen sai, kun ryhmä on saanut ammuttua viisi hernetä viivan yli. Tämä tehtävä koettiin mielekkääksi. Toiset saivat yhden ampujan turvin kaikki yli viivan, jotkut joutuivat vaihtamaan ampujaa välillä.

6.6.8 Kanamuna

Viimeinen tehtäväraasti sijaitsi leirikeskukseen urheilukentällä. Olin tällä tehtävä-rastilla rastipäällikkönä. Ryhmä jakaantui kahteen pariin. Kolmen hengen ryhmissä yksi jäsen oli mukana kummassakin suorituksessa.

Ensimmäisen parin tehtävänä oli heittää raakaa kanamunaa kaksi eripituista matkaa, kolmella yrityksellä. Kanamunan ehjä kiinniotto oli hyväksytty suoritus. Toisen parin tehtävä oli saada heitettyä kanamuna tietyn rajan yli sen rikkoontumatta ilman vastaanottajaa. Halutessaan ryhmä sai suojata kanamunan heiton ajaksi mukanaan olevilla varusteillaan. Kanamunaa ei tarvinnut saada yhdellä heitolla rajan yli vaan matkalla sai käyttää niin monta heittoa kuin halusi. Suoritus hyväksyttiin kun kanamuna oli ehjänä vaaditun rajan yli, kuitenkin maksimissaan kolme kanamunaa ryhmää kohden.

Kuva 10 Onnistunut kiinniotto

Tämäkin oli mieleinen tehtävä ryhmien mielestä. Kolme ryhmää rupesi heti toimimaan ja saivatkin tehtyä suorituksensa suhteellisen rivakasti. Yhden ryhmän jäsenet olivat niin väsyneitä tässä vaiheessa, että aloittivat tehtävän teon kiukuttelemalla toisilleen. Hetken kuluttua löytyi toiselle tehtävälle suorittajat ja sen onnistuttua hyvin tuli toinenkin tehtävä suoritettua nopeasti.

6.6.9 Aarteen etsintä

Viimeisen tehtävän suorittamisen jälkeen ryhmät aloittivat vihjeidensä kokoamisen. Seitsemän palaa piti saada sellaiseen järjestykseen, että niistä muodostuu teksti, joka kertoo aarteen sijainnin. Kaikki ryhmät saivat kasattua vihjeet helposti kokonaiseksi tekstiksi ja aloittivat aarteen etsimisen välittömästi. Kolme ryhmää löysi aarteensa nopeasti, neljännellä väsymyksestä johtuen kestäen hieman kauemmin.

Kuva 11. Vihjeen kokoaminen menossa

7 MAASTOSEIKKAILUN TOIMIVUUS ELÄMYKSIEN TUOTTAJANA

7.1 Työmenetelmien arviointi

Työni on siis kertomus toiminnallisesta opinnäytetyöstä, joka koostui kahdesta maastossa vietetystä kesäisestä leiripäivästä yhdeksän päivän kesäleirin aikana kesäkuussa 2006.

Maastoseikkailun suunnittelun alkuvaiheessa valitsin teoreettiseksi viitekehyyksi elämyspedagogiikan sosiaalipedagogisena toiminnan menetelmänä. Olen pitkään halunnut perehtyä elämyspedagogiikkaan ja nyt siihen tuli mahdollisuus ja vielä yhdistää se työhöni ja ammatilliseen kasvuuni niin en voinut olla käyttämättä tilaisuutta hyväkseni. Arvioin tässä asettamaani taustateoriaa sekä toiminnassani muita mukana olleita sosiaalipedagogisia toiminnan menetelmien toteutumista maastoseikkailussa.

7.1.1 Sosiaalipedagogiikkaa maastoseikkailussa

Arvioin tässä luvussa muita maastoseikkailun suunnittelun ja toteutuksen aikana nousseita sosiaalipedagogisia menetelmiä ja toimintatapoja, lukuun ottamatta elämyspedagogiikkaa, josta on myöhemmin oma lukuunsa.

Yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys ovat sosiaalipedagogisessa työssä korostuvia periaatteita. Nämä kaikki olivat vahvasti mukana maastoseikkailun toteutuksessa niin kuin aikaisemmin työssäni mainitsinkin. Kuten Hämäläinen (1999) kirjoittaa niin sosiaalipedagogiset työmuodot viime kädessä on sitä, että ihmisiä autetaan itse oivaltaamaan. Niin maastoseikkailussakin lähdin toteuttamaan tätä ryhmässä tapahtuvan oivaltamisen kautta, joka johtaisi yhdessä tekemiseen. **Yhteisöllisyys** näkyikin ryhmissä yhdessä tekemisenä ja päättämisenä

pienryhmissä toiminnan aikana maastossa kulkiessa ja tehtävärasteilla yhdessä tekemisenä sekä yöpymispaikalla koko porukalla vapaana yhdessä olona. Suurta vapauden tunnetta herätti nuorissa se, kun emme asettaneet yöpymispaikalla nukkumaan menoa aikaa, vaan jokainen sai sen itse päättää, kunhan antaisi jo nukkumaan menneille nukkumisrauhan. Vaikka nuoret eivät saaneet vaikuttaa maastoseikkailun ”raameihin” ja sääntöihin, mikä on sosiaalipedagogiikan yhteisökasvatusta vastaan, niin toteutukseen heille jätettiin iso rooli.

Toiminnallisuus oli maastoseikkailun ydin. Ajatuksieni lähtökohdan opinnäytetyössä, eli kesäleirien ”pakollisen” vaelluksen muuttaminen positiiviseksi kokemukseksi luonnossa liikkumisessa nuorten mielissä, oli että teen sen toiminnallisuuden kautta. Jos ikävän vaeltamisen ohessa on mukavaa tekemistä tehtävärastien muodossa niin ajatukset siirtyvät ikävästä pois yhdessä tekemiseen ja toisten kanssa ajatusten vaihtoon. Näin voi saada ikävästä luotua uuden mielenkiintoisen elämyksen. Nuoret lähtivät innolla mukaan maastoseikkailun toimintaan, viimeistään ensimmäisen tehtävärastin jälkeen jokainen oli ”herännyt” mukaan toimimaan. Juuri tehtävärastien kautta tuotettiin toiminnallisuus maastoseikkailuun. Pelkkä vaeltaminen olisi ollut ikävää puurtamista mutta nyt tuntui että saatiin synnytettyä mukava ja positiivinen yhteishenki, niin pienryhmissä kuin koko porukankin kesken, toiminnallisten tehtävärastien kautta. **Elämyksellisyyttä** käyn läpi seuraavassa kappaleessa 7.1.2 elämyspedagogiikka toiminnan menetelmänä (Hämäläinen 1999, 66–67.)

Sosiaalipedagogiikan toiminnan menetelmistä elämyspedagogiikan vierelle nousi siis eniten sosiokulttuurinen innostaminen. Toinen sosiokulttuurisen innostamisen päätavoite olikin keskeisenä työmenetelmänä maastoseikkailussa ”herättää henkiin elämää siellä, missä sitä ei ole” eli maastoseikkailuun sopivampana mielsin tämän siten, että saisin nuorten ”luonto minän” heräämään tai ainakin saisin jätettyä sinne kytemään jotain mikä saisi heidät palaamaan joskus luonnon helmaan. Maastoseikkailussa aikuisten rooli innostajana oli suuri. Ensimmäisten tehtävi-

en alkuun saattaminen vaati ohjaajilta pientä ryhmien kannustamista, jotta he rupeisivat toimimaan yhdessä. Viimeisissä tehtävissä taas väsymys oli vallata toiminnalta sijaa, joten ohjaajien kannustusta vaadittiin, jotta ryhmä sai toiminnan alkuun ja vietyä sen läpi.

Toiminnan menetelmistä myös arjen pedagogiikan voi todeta olleen mukana, varsinkin yöpymispaikalla. Siellä majoitteet pystytettiin yhdessä sekä ruokaa valmistettiin koko maastoseikkailu porukan kanssa. Vastuuttaminen näkyi siten, että yhdessä katsottiin ryhmien tavarat ja sen jälkeen ryhmät hoitivat että ne pysyivät mukana. Jokainen ryhmä kantoi myös yöpymispaikalta tavaroita pois ja jokainen huolehti omasta nestetasapainon ylläpitämisestä. Nuoret ottivat ryhmässä myös vastuuta hyvin myös toisistaan ja huolehtivat että ryhmä toimi yhdessä koko maastoseikkailun ajan. Tämä ryhmäjako olisi voinut olla yksi kompastuskivi maastoseikkailun onnistumisessa eli mitä jos ryhmät jäsenet eivät olisi jostain syystä toimineet alusta asti niin hyvin kuin nyt meni. Se olisi romuttanut tai ainakin hankaloittanut huomattavasti positiivisen kokemuksen luomisen luonnossa liikkumisesta nuorille, joka oli yksi tavoitteistani.

7.1.2 Elämypedagogiikka toiminnan menetelmänä

Elämypedagogiikassa elämysten läpi käyminen ryhmässä ja elämyksistä johdetut keskustelut ovat osa sosiaalista oppimisprosessia. Kävimme maastoseikkailussa koettuja elämyksiä läpi nuorten kanssa vapaasti ja lähinnä heidän niitä nostaessa esille. Emme pitäneet yhteistä ryhmäkeskustelua maastoseikkailun päätteeksi enkä kysellyt erikseen keneltäkään nuorelta hänen kokemistaan elämyksistä.

Mielestäni koettujen elämysten tuottamien tuntemuksien kertominen maastoseikkailuun osallistuneiden ikäisillä nuorilla on hankalaa. Kyselyjen tekemisen johdosta olisi positiivisetkin kokemukset voinut kääntyä negatiiviseksi nuorilla kun he eivät välttämättä olisi pystyneet pukemaan sanoiksi kokemaansa. Mielestäni olisi jäänyt paljon elämyksiä kertomatta ja hyödyntämättä nuoren

kohdalla, jos olisin kyselyn tehnyt. Jokainen sai pitää koetut kokemuksensa itsellään, ja jos siltä tuntui, niin kertoisi ne vapaasti ja oma-aloitteisesti kenelle halusi. Hyvästä olostä on helpompi kertoa ja tarvekin kertoa se toiselle on suurempi kuin negatiivisesta olostä. Halusin pitää ydin ajatuksena Telemäen esille nostamaan elämypedagogiikan määritelmää, jona hän käyttää Ernest Miller Hemingwayn määritelmää rakkaudesta:

”Siitä ei pidä puhua, sillä samalla sen lumous katoaa. Toisin sanoen tiedämme sen olevan hyvä, koska siltä tuntuu – ja siinä kaikki.”

Kuten mainitsin aikaisemmin työssäni sivulla 20 niin, peruslähtökohtana elämypedagogiikassa Outward Bound järjestön mukaan on siis ihmiskäsitys, jonka mukaan kaikissa ihmisissä on jotain hyvää, jota kehittämällä saadaan aikaan sisäistä kasvua. Uskon, että maastoseikkailu lyhykäisyydessäänkin aktivoi nuorissa itsetuntemuksen sekä itseluottamuksen kasvua toiminnan kautta. Elämypedagoginen toiminta lisää itsetuntemuksen kautta myös yhteistyökyvyn kasvua, ryhmätyötaitoja ja oma-aloitteisuutta. Näitä kaikkia toimintoja nuoret aktivoituivat käyttämään tehtävärastien suorittamisten kautta omilla ryhmissään yksilöinä. Yksi tärkeä osa elämypedagogiikassa, myös maastoseikkailussa, mielestäni on herääminen ympäristötietoisuuteen ja vastuuseen luonnosta. Nuorille on tärkeää opettaa luonnossa kulkemisen lisäksi myös vastuuseen siitä, ihminen ei elä ilman luontoa, joten siitä on pidettävä huolto ja kunnioitettava. Maastoseikkailussa huomioitiin, että kaikki tuotettu roska tuotiin pois luonnosta niille kuuluviin keräilyastioihin. Mitä jaksat kantaan mukana luontoon, niin jaksat kantaa takaisin.

Maastoseikkailussa tuli esille kaikki Kurt Hahnin elämypedagogisen ajattelun elementit (ks. s. 20). Fyysinen harjoittelu tuli esille maastossa liikkumisen muodossa ja ehkä kunnon kohentumisena sekä harjaannutti yhteistyöhön muiden kanssa. Ainakin raitista ilmaa sai jokainen hengitellä tarpeeksi. Projekti ja pelastuskoulutus elementit tulivat tehtävärasteilla esille. Niissä nuoret suunnittelivat ja organisoivat yhdessä tehtävien suoritustapansa ja arvioivat mahdollisia suorituksensa riskit sekä vastuunottaminen muista ryhmän jäsenistä ja heidän turvallisuudesta tehtävää tehdessä. Herättikö maastoseikkailu

nuorissa suoriutumisen intohimoa, halua voittaa vaikeudet tai tarvetta syventyä johonkin niin kuin Hahnin mielestä projekti elementin tehtävänä on? Ryhmät halusivat suorittaa tehtävät ja onnistuivatkin siinä ryhmänä mutta ehkä syventyminen tehtävien tekoon ei tullut esille. Ryhmät alkoivat suorittaa tehtäviä hyvin nopeasti jonkun jäsenensä johdolla. Ainoastaan pidemmän aikaa vievän tehtävänrastin lautta yhteydessä jotkut ryhmät miettivät pidempään tehtävän tekoa, mutta vasta sitä jonkin aikaa tehtyään. Neljäs elementti retken onnistumisen edellytyksenä Hahn pitää riittävän tarkkaa ja perusteellista ennakosuunnittelua. Sen olimme me ohjaajat tehneet ja siinä onnistuttiinkin mielestämme hyvin.

Elämyspedagogiikka sopii erinomaisesti käytettäväksi toiminnan menetelmänä pienryhmätoiminnassa. Maastoseikkailun aikana pienryhmien toiminta havaintojeni mukaan ryhmien kehityksen kehitysvaiheita käyttäen oli joissakin ryhmässä alku metreillä vielä kuohunta vaihe menossa ja paikkojen hakemista ryhmän sisällä. Mutta mielestäni ensimmäisen tehtävänrastin yhteydessä ja sen jälkeen ryhmät olivat luoneet toimintasäännöt itselleen ja jäsenet löytäneet paikkansa ryhmässä, joten suoritusvaiheeseen siirtyminen tapahtui nopeasti sen jälkeen. Mielestäni tämä kehitysvaihe ryhmässä pysyi hyvin koko maastoseikkailun ajan ja sen jälkeenkin kesäleiriä pitkälle eteenpäin. Pienryhmien toiminta loppui vasta kesäleirin päätöstilaisuudessa.

7.2 Löytyikö maastosta elämyksiä?

Tässä luvussa arvioin asettamiani käytännön tavoitteita ja niiden toteutumista. Toiminnan havainnointi keinona käytin siis osallistuvaa havainnointia, josta kirjoitin aikaisemmin luvussa 5.2 tutkimusmenetelmät.

Osallistuvalla havainnoinnilla olen kerännyt tähän omia ja neljän muun ohjaajan, jotka kulkivat ryhmien mukana maastossa, havainnot ryhmien toiminnasta maastoseikkailun aikana. Tarkastelen havaintoja opinnäytetyössä itselleni asettamien tavoitteiden kautta.

Positiivisia kokemuksia nuorille luonnossa olemisesta ja siellä liikkumisesta, sekä yksilönä että ryhmässä. Liikkuminen luonnossa tuntuisi helpolta ja miellyttävältä, eikä eksymisen vaaraa olisi

Ryhmiä ilmapiiri maastoseikkailun aikana koettiin hyväksi. Henki oli hyvä joka ryhmässä, varsinkin tehtävärasteilla, jolloin kaikki halusivat tehdä hommat loppuun asti osallistuen niiden tekoon aktiivisesti. Toisena päivänä parissa ryhmässä oli väsymyksestä johtuvaa negatiivista ilmapiiriä havaittavissa. Kummassakin ryhmässä oli yksi jäsen valvonut koko yön nukkumatta hetkeäkään, joten ei ihme että heitä ei kiinnostanut muu kuin mahdollisemman nopeasti nukkumaan pääseminen. Kyseiset ryhmien jäsenet nukkuivatkin maastoseikkailun päätyttyä yhteen putkeen 19 tuntia.

Rastien välit tuntui menneen leppoisasti, ehkä hiukan kilpailua ilmassa yrittäen saada edellä mennyt ryhmä kiinni. Yhden ryhmän yhdelle jäsenelle toisen ryhmän kiinni saaminen oli pakonomaista ja se vaikutti ryhmänjäsenten väleihin kulkemisen aikana. Hän hoputti muita kulkemaan nopeampaa ja haukkui heitä huonokuntoisiksi. Rasteilla ryhmä toimi kuitenkin yhtenäisesti ilman kiinaa. Yleisesti ryhmien viesti kulkemisesta oli, että koska aikaa ei mitattu niin kulkeminen meni mukavasti jutustellen.

Vaikka eksymisen vaara oli mielestämme minimoitu, tapahtui silti yksi pieni eksyminen tai harhaan käveleminen. Toisen päivän aamuna ensimmäisenä lähtenyt ryhmä käveli ensimmäisen polkujen risteyksen ohi ja oli jatkanut kulkuaan noin puoli kilometriä ennen kuin alkoivat ihmetellä kun kyseistä risteystä ei näy. Paniikkia ei syntynyt ja homma hoitui lopulta hyvin ryhmän ohjaajan mukana olleella matkapuhelimen välityksellä jonka kautta hän sai oikealle reitille paluu ohjeet.

Nuorten puheista pystyi poimimaan maastoseikkailun jälkeen hyvän olon tunteen merkkejä. Ihan se, että sai palata leirikeskukseen palveluiden äärelle maastossa vietetyn yön jälkeen, toi positiivisen palaamisen kokemuksen. Sitä ei voi kokea jollei koskaan lähde minnekään. Loppu leirin aikana tuli positiivisia kommentteja maastoseikkailusta nuorilta, mutta ei niinkään yksittäisistä

tehtävistä vaan kokonaisuudesta. Kuitenkin tuntuma oli, että maastoseikkailu oli kesäleirin eniten muisteltu ohjelma.

Tehtävien kautta, kokea turvallisia elämyksiä, tehdä ryhmässä toimimisen harjoituksia ja antaa heidän kokeilla omia rajojaan.

Tehtävärastien tehtävät oli laadittu niin, etteivät ryhmät ottaisi riskejä niiden suorittamisen läpi saamiseksi. Siksi olimme lautta rastilla erityisen tarkkoja ja tiukkoja lautalla lammelle lähtemisen kanssa. Vaikka kaksi neljästä lautasta näytti siltä, että ne olisivat luultavasti pysyneet pinnalla, jos kyydissä olija olisi ollut rauhallinen, niin emme halunneet kuitenkaan ottaa riskiä lautan kaatumisen tai hajoamisen kanssa. Tosin kaatumisessa olisi luultavasti selvitty kyydissä olijan kastumisella, mutta silti päätimme, että kaikki saisi suoritettua tehtävä loppuun asti kuivin vaattein.

Maastoseikkailuun osallistuneet nuoret olivat tottuneet toimimaan ryhmissä. Asiaa auttoi myös se, että he olivat keskenään puoli tuttuja, joten homma toimi nopeasti hyvässä yhteistyössä. Kuitenkaan he eivät tunteneet toisiaan niin hyvin tai toistensa taitoja, että olisivat hyödyntäneet niitä vaan erilaisten oletusten ja luulojen kautta toimivat ja jakoivat hommat tehtävärasteilla. Yhdessä ryhmässä pari rauhallisempaa jäsentä tasapainotti yhden vilkkautta ja toisessa ryhmässä, jossa oli vain tyttöjä, pystyttiin paremmin keskittymään tehtävien tekoon ja luonnon seuraamiseen koska ryhmässä ei ollut poikia jolloin ei tarvinnut esittää ja poseerata. Kolmen hengen ryhmien kohdalla jäi mietityttämään, että ne ryhmät olivat liian pieniä ja neljän hengen ryhmät olisivat toiminnan kannalta paremman kokoisia.

Tehtävät olivat havaintojemme mukaan niin monenlaisia taitoja vaativia, että kaikki pääsivät tasapuolisesti niissä toteuttamaan itseään. Ne koettiin sopivan hankaliksi ja niissä vaadittiin yhteistyötä ryhmän sisällä, jotta ne saisi suoritettua. Osa tehtävistä koettiin helpoiksi ja osa haasteellisiksi. Helppojen tehtävien jälkeen ryhmät jaksoivat keskittyä paremmin vaikeampiin tehtäviin. Havaittiin myös, että jos kaikki tehtävät olisivat olleet vaikeampia, olisi se vienyt ryhmistä mukavaa huumori henkeä.

Mukavimmiksi tehtävärasteiksi koettiin ylivoimaisesti tehtävärasti jossa oli eri ammuntoja ja juomakoritehtävä. Lautta tehtävärasti puhutti eniten. Se oli vaikea ja herätti sekä positiivisia että negatiivisia tunteita. Se olikin tehty vaikeaksi ja haastavaksi. Lähinnä poikia ajatellen olin tehtävärastin suunnitellut jotta he pääsisivät rakentamaan käsillä jotain. Pojat yrittävätkin päteä rastilla selvästi eniten mutta tytöt tekivät tukevimmat köytökset lauttoihin jolloin ne olivat paremmin kelluvia.

Huomata kuinka fyysinen rasitus sekä valvominen vaikuttavat heidän omaan suoritukseensa.

Nuorille on ominaista halu kokeilla omia rajojaan, ilmaista itseään fyysisesti sekä halu ottaa ja kokea riskejä. Fyysinen rasitus ja valvominen vaikuttivat melkein kaikkien nuorten suorituksen jotenkin toisena päivänä. Vapaan nukkumaan menon haittapuolena oli toisena päivänä väsymys. Se jakaantui ryhmien kesken hyvin eri tavalla. Yksi ryhmä oli levännyt tarpeeksi, joten heillä ei ollut havaittavaa uni vajetta mutta jonkin verran matkan aiheuttaa väsymystä. He olivat hyvän tuulisia viimeiselläkin rastilla.

Yhdessä ryhmässä havaittiin, että väsymys ei tehty totaalista stoppia kenenkään suoritukseen mutta vaikutti huomattavasti. Yhden ryhmän jäsenet olivat niin väsyneitä, että ryhmässä kulkeminen ei onnistunut eikä tehtävät kiinnostanut toisena päivänä ollenkaan, ainoana tavoitteena oli nukkumaan pääseminen. Tosin he kyllä suorittivat kaikki tehtävät ja löysivät aarteekin ennen kuin menivät lepäämään.

Yksittäisen huomiona tuli, että yksi hiljaisempi tyttö uskalsi väsyneenä sanoa vastaan ryhmän ”pomolle” tehtävien teon aikana toisena päivänä. Yksi tärkeä asia maastoseikkailun jälkeen oli, että nuorille oli jätetty palautumisen aikaa reilusti jälkeensä. Olimme mielestäni varanneet siihen tarpeeksi aikaa ja annoimme nuorten vapaasti ilman ohjattua toimintaa, ruokailuja lukuun ottamatta, tehdä mitä haluavat, vaikka nukkua. Siten myös varmistettiin, ettei leiriväsymys iske heti leirin puolivälissä vaan kaikki jaksaisivat leirin loppuun asti hyvillä mielin.

Maastoseikkailu voidaan toteuttaa monella eri tavalla, elämyspedagogisen ajattelutavan mukaan ottaminen tuo mielestäni siihen lisää inhimillisyyttä, yksilön huomioon ottamista sekä ryhmää yhdistäviä kokemuksia sekä arjessa jatkuvan keskustelun aloittamista. Vuorokausi maastossa sinällään on aikamoisen lyhyt ajanjakso korkeiden ja ylenevien tavoitteiden saavuttamiseksi, mutta se voi käynnistää ryhmässä ja sen jäsenissä monia prosesseja, joilla on mahdollisuus siirtyä arkeen. Elämyspedagogiikassa tähdätään onnistumisen kokemuksiin ja itsensä voittamiseen erilaisten elämysten kautta.

Mielestäni onnistuin maastoseikkailun suunnittelun alkuvaiheessa asettamassa haasteessani. Tehtyjen ja esitettyjen havaintojen pohjalta voin todeta, että sain luotua kesäleirin ”pakollisesta” vaelluksesta nuorille positiivisen kokemuksen luonnossa liikkumisesta ja elämysten kautta annettua onnistumisen kokemuksia ja itsensä voittamisen tunteita siihen osallistuneille nuorille.

7.3 Löysinkö itse elämyksiä?

Kevään 2006 aikana tapahtunut maastoseikkailun suunnittelu meni mielestäni ennalta suunnitellun mukaisesti. Aikaa suunnitteluun olin varannut tarpeeksi ja näin kokonaisuus ehti miettiä huolellisesti ja kerkesi kysyä muidenkin mielipiteitä. Kiirein vaihe oli tavaroiden keräämisessä ja pakkaamisessa juuri ennen leirille lähtöä. Piti varmistaa monta kertaa, ettei mitään unohtuisi sillä leirikeskuksesta oli pitkä matka kaikkiin suuntiin hankkimaan puuttuvia tavaroita. Ainoa harmittava asia suunnittelu vaiheessa oli kun kolme leiriläistä perui tulonsa ja osallistujia määrä kaventui hieman.

Saamani palautteen puolesta maastoseikkailun toteutus oli onnistunut. Ikinä ei tosin voi tehdä täydellistä, kaikille sopivaa ja koko ajan miellyttävää tapahtumaa. Vastoin käymisiä tulee aina ja niihin on varauduttava niin henkisesti kuin toiminnallisestikin. Toteutuksen onnistumisen eteen oli nähty vaivaa ja suurin fyysinen ponnistus olikin ruoka- ja majoitustavaroiden saaminen yöpymispaikalle ja sieltä pois. Sekin onnistui hyvin avuliiden ja ahkerien ohjaajien avulla. Pienillä yksityiskohdilla saa myös paljon aikaa ja niitä kannattaa miettiä. Maas-

toseikkailussa yksi oli, että kummallekin päivälle olin varannut nuorille karkkia. Ensimmäisenä päivänä he saivat karkit ensimmäisen rastin yhteydessä ja toisena päivänä jaoin suklaapatukat juuri ennen ensimmäisen ryhmän maastoon lähtöä. Karkit sai hymyn ja tyytyväisyyden nuorten kasvoille ja silloin on hyvä jatkaa matkaa.

Yksi iso asia maastoseikkailun onnistumiselle oli sää. Huono sää olisi pilannut tai ainakin latistanut tunnelmaa tosi pahasti. Silloin ohjaajat olisivat joutuneet laittamaan kaikki motivointi keinonsa käyttöön, jotta nuoret olisivat suorittaneet kaikki tehtävät tehtävärasteilla ja olleet hyvillä mielin. Huonolla säällä vähän luonnossa liikkuneella menee kaikki energia ja tarkkaavaisuus itsestään huolehtimiseen. Kokeneempi kulkija vaihtaa sään mukaisen varustuksen ylleen ja silti pystyy nauttimaan olostaan ja kulkemisestaan luonnossa. Onneksi tällä kertaa sää oli meille mitä mainioin. Aurinko paistoi maastoseikkailun alusta loppuun ja taivaalla näkyi vain muutama pilvi. Kuitenkaan alku kesän auringon paiste ei ole liian kuuma noin pohjoisessa ja kulkeminen ei ollut tukalaa eikä mäkäräisiä ollut vielä haitaksi asti. Olin varautunut suunnitelmissani myös huonoon säähän ja keskustellut maastoseikkailun läpi viemisen varasuunnitelmista muiden ohjaajien kanssa ennakkoon.

Sain myös mielestäni haastettua omat vuosien varrella harrastuksistani kertyneet kokemukseni ja taidot luonnossa liikkumisesta ja siellä olemisesta omassa ammatissani. En ollut ennen yhdistänyt teoriaa ja käytäntöä tällä saralla. Käytännön toiminnasta minulla on monen vuoden tietämys ja kokemukset mutta elämyspedagogiikasta olen kiinnostunut vasta viime vuosina. Nyt oli hyvä ja onnistunut hetki yhdistää nämä taidot ja kiinnostukset.

8 POHDINTA

Onko ihmisen elämän tarkoitus onnellisuuden löytäminen? Moni ainakin hakee sitä rahasta ja maallisesta mammonasta ja ehkä saa sitä niistä. Mielestäni ihminen on pohjimmiltaan ahne eikä mikään tunnu riittävän. Rahasta on-

nellisuuden löytäminen lisää ihmisessä myös stressiä ja kilpailua toisia ihmisiä kohtaan. Eikö onnellisuus löydy kuitenkin yleensä pienistä arjen asioista ja ilmaisista sellaisista. Mielestäni monella nuorella, aina ylä-aste ikäisestä tuonne reiluun kahden kympin ikään saakka, tuntuu olevan tarve saada mahdollisimman paljon maallista ja rahallista hyvää itselleen. Ne, jotka siitä löytävät tai luulevat löytävänsä onnellisuuden, jatkavat hakemista senkin jälkeen. Onnellisuus on kuitenkin pieniä arjen asioita, jotka huomaa monesti sitten kun itse pysähtyy niitä miettimään. Itselleni onnellisuus on löytynyt monesti myös luonnosta, joka kanssa vuorovaikutus on myös elämyskasvatuksen yksi keskeisistä arvoista. Olen saanut siellä kulkiessani vuosien varrella monia onnistumisen kokemuksia, rikkonut omia rajojani, joista olen ammentanut mielihyvää ja voimavaroja seuraaviin arjen haasteisiini.

Näitä tuntemuksia ja kokemuksia sekä onnellisuuden löytämistä, muustakin kuin rahasta tai maallisesta materiasta, halusin maastoseikkailun osallistuneiden nuorten myös kokevan. Se voi alkaa siitä, että menee ensi kerran luontoon kavereiden kanssa. Kun astuu sen korkeimman kynnyksen yli ja lähtee liikkeelle, saavuttaa jo jotain – ainakin mahtavan itsensä voittamisen tunteen. Siirtyminen luontoon tuntuu aina hieman vaikealta kun joutuu luopumaan mukavuuksista, kuten lämpimästä sisätilasta ja pehmeästä patjasta, mutta yleensä vain sen hetken, kun keho ja mieli käynnistyvät liikkeelle. Elämä ei ole täydellistä eikä onnellisuuden täyttämää. Se on kuitenkin hyvää, kun annamme sille mahdollisuuden. Tällöin emme aseta itsellemme esteitä, rajoitteita ja sääntöjä. Mitä hullumpiin asioihin ryhtyy, sitä hienommalta tuntuu. Kun kerran on luonnossa käynyt, niin uskaltautuu sinne helpommin myös uudemman kerran ilman taka-ajatuksia luonnon voittamisesta. Mikäli ei liiku luonnossa ei tiedä mitä sillä on tarjottavanaakaan.

Opinnäytetyöni valinnassa ensimmäiseksi päädyin toiminnallisen työn tekemiseen. En ole kiinnostunut tutkimaan ja tekemään sen pohjalta lisää tekstiä täynnä olevia papereita. Nautin järjestää toimintaa luontoon koska siellä liikuminen on vahvuuteni. Luontoon järjestettyyn toimintaan liittyy sen onnistumisen kannalta aina iso riski säiden puolesta. Sää joko kruunaa toiminnan, tai

voi tehdä siitä epämiellyttävän vaikei itse toiminnassa olisikaan mitään vikaa. Tällä kertaa se kruunasi onnistuneen tapahtuman.

Tärkeää kaikissa tapahtumissa on tiedottaminen ja ohjeistaminen. Sitä ei ole koskaan liikaa. Mielestäni maastoseikkailun osalta siinä onkin jatkossa kehittämisen paikka ja lähinnä kritiikin kohdistan nyt itseeni. Teen mielelläni asiat itse, koska silloin ne tulevat tehtyä ajallaan ja siten kun haluan niiden tulla tehdyksi. Usein silloin jää monen ihmisen tuottamassa tapahtumassa langat yhden tekijän käsiin ja suunnitteleminen sekä toteutus ovat liikaa hänen varassa eikä muut tiedä mitä voisi tehdä kun tieto ei kulje eikä vastuuta jaeta. Koko tapahtuman ajan yhdessä tehden ja suunnitellen saadaan kaikille tieto ja kokonaiskäsitys tapahtumasta ja mitä heiltä sitä ennen ja sen aikana vaaditaan tehtävän. Näin saadaan kaikkien osaaminen myös yhteiseen käyttöön eikä kukaan kuormitu työmääränsä alle.

Maastoseikkailua voi monella tapaa toteuttaa, kehittää ja soveltaa erilaisille ryhmille. Itse mietin, että SOS-lapsikylä -yhdistyksen nuorten kesäleirien maastoseikkailussa voisi jatkossa esimerkiksi vaikeuttaa tehtävärasteja tekemällä niistä pitempi kestoisia ja kädentaitoja enemmän vaativia. Tehtävärastien joukkoon voisi myös teettää ruuanlaitto tehtävän ja yöpymispaikalle mahdollisesti yön yli kestävä näpertely tehtävä. Myös tehtäväreitillä voisi viettää enemmän aikaa teettämällä suunnistustehtäviä, mutta silloin eksymisen vaara olisi oltava minimissään. Variaatioita tehtävistä keksin lukuisia ja kun saan taas osallistujat kasaan seuraavalle leirille kesäksi 2009, niin voisin ruveta suunnittelemaan uutta maastoseikkailua heille sopivilla tehtävillä.

Jatkotutkimusideoina nousi esille pidempi kestoinen elämyspedagogiikkaan perustava tapahtuma. Ehkä koko kesäleiri olisi suunniteltu ja läpi viety elämyspedagogisesti tai tapahtuma olisi alkanut jo edellisenä talvena toimipisteissä esimerkiksi kerran kuussa tapahtuvina kokoontumisina ja päättyisi leiriin. Silloin voisi paremmin tutkia ja havainnoida elämyspedagogiikan toiminnan vaikutuksia esimerkiksi nuorten itsetuntemuksen, itseluottamuksen, omaaloitteisuuden sekä yhteistyön kasvua, joiden pitäisi aktivoitua elämyspedagogisessa toiminnassa.

Etsiessäni lähdeteoksia työhöni elämyspedagogiikasta huomasin, että niitä ei ole paljoa tehty, ainakaan itse en löytänyt. Hain hakukoneiden avulla ja selasin monta opinnäytetyötä tai vastaavaa läpi ja elämyspedagogiikan kohdalla lähteet tuntuivat olevan samat muutama perusteos. Keskityin suomenkielisiin lähdeteoksiin sillä englannin saksankielisiä teoksia en olisi pystynyt hyödyntämään huonon kielitaitoni vuoksi. Seikkailukasvatuksesta ja -pedagogiikasta löytyi monta teosta, mutta jo alkuvaiheessa päätin jättää seikkailukasvatuksen pois opinnäytetyöni viitekehystä ja keskittyä enempi kasvatukselliseen elämyspedagogiikkaan. Suomessa näyttää olevan muutama vahva elämyspedagogiikan kirjoittaja, jotka päivittelevät alan kirjallisuutta aina välillä. Muutama elämyspedagogiikka koulutusta tarjoava yhdistys ja yritys näyttivät löytävän internetin avulla. Ehkä itse lähdenkin seuraavaksi syventämään nyt saamaani ammatillista kasvua käytännön ja teorian yhdistämisessä elämyspedagogiikassa heidän tarjoamille kursseille

Opinnäytetyötäni voi hyödyntää tehtävärastien osalta monet luontoon tapahtumia järjestävät tahot muokkaamalla niitä osallistujiensa ja tapahtumapaikan mukaan mieleisikseen. Nuorten kanssa luontoon mennessä pitää siellä olla mielekästä tekemistä vaeltamisen lisäksi ja tietenkin hyvät eväät. Toivon, että maastoseikkailu sai siihen osallistuneiden nuorten ja aikuisten ”luontominän” herkistymään ja he haluavat palata luontoon uudestaan. Olen tyytyväinen valitsemaan aiheeseen sekä saavuttamani lopputulokseen ja koen siitä onnistumisen elämyksiä.

LÄHTEET

- Alaja, P. 2006. Takakannen tekstit. SOS-lapsikylän kuulumisia – lehti IV/2006. Espoo: Wellprint.
- Hakonen, N. 1995. Partiojohtajan käsikirja. Hämeenlinna: Karisto.
- Hirsjärvi, S. 1997a. Aineiston hankinta, analyysi ja johtopäätökset. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hirsjärvi, S. 1997b. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.
- Hämäläinen, J. 1998. Seikkailu- ja elämyspedagoginen orientaatio sosiaalipedagogisessa ajattelussa ja toiminnassa. Teoksessa Lehtonen, T. (toim.) Elämän seikkailu. Jyväskylä: Atena.
- Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.
- Karppinen, S.J.A. 2005. Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa. Etnografinen toimintatutkimus seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Väitöskirja. Oulu: Oulun yliopisto
- Katajavuori-Vartiainen, M. 2005. Luentomuistiinpanot syksy 2005. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala.
- Kiiski, E. 1998. Seikkailua elämysten maailmassa. Teoksessa Lehtonen, T. (toim.) Elämän seikkailu. Jyväskylä: Atena.
- Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.
- Niemelä, H. 2000. Koti SOS-lapsikylässä uusi mahdollisuus. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Outward Bound 2005. Outward Bound Finland ry:n sivusto. Viitattu 7.8.2006. www.outwardbound.fi, elämyspedagogiikka.
- Pennington, D. 2005. Pienryhmän sosiaalipsykologia. Helsinki: Tammerpaino.
- SOS-lapsikylä 2006. SOS-lapsikylä ry:n sivusto. Viitattu 6.10.2006. www.sos-lapsikyla.fi.

Telemäki M. 1998. Esipuhe. Johdatus seikkailukasvatuksen teoriaan. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Telemäki M. 1998a. Johdatus seikkailukasvatuksen teoriaan. Oulu: Oulun yliopistopaino.

Telemäki, M 1998b. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa Lehtonen, T. (toim.) Elämän seikkailu. Jyväskylä: Atena.

Töyrylä, I. 2005. Veikka Gustafssonin haastattelu s.4-5. Postia sinulle elokuu 2005. Suomen posti Oy ilmaisjakelulehti.

Viitala, R. 2004. Ideologisia ja pedagogisia lähtökohtia erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa toimittaessa. Teoksessa Pihlaja, P. & Viitala, R. Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Helsinki: WSOY.

Maastoseikkailun tehtävärastit

Lähdössä annetut ryhmäkohtaiset varusteet:

Kerä puotinarua , tulitikkiuaski, pala renkaansisäkumia , puukko ja jääkiekkokypärä

Rastipaikka	Tehtävä	Tarvikkeet
1. Laavu	Vahtokarkki Tee tuli maastosta löytyvillä tarpeilla (ei halkoja) ja paahda vahtokarkki rastimiehelle. Vihjeen saa kun rastimies hyväksyy paahdetun vahtokarkin "maun"	Tulitikut, vaahtokarkkeja
2. Maasto	Ylitys Ryhmä ylittää varusteineen "sähköaidan" siihen koskematta. Jos kosketus tapahtuu ryhmä aloittaa tehtävän alusta. Vihjeen saa kun ryhmä on ylittänyt kokonaisuudessaan hyväksytysti "sähköaidan".	Köysi
3. Hiekka- kuoppa	Ryhmän tarkkuutta vaaditaan Ammunnat: Impulla ilmapalloja rikki, tikalla maastotauluun, itse tehdyllä ritsalla osuma maalitauluun sekä jousipyssyllä itse tehty nuoli pystyyn maalitauluun. Jokainen ryhmän jäsen kokeilee ainakin kerran jokaista "asetta". Toisena tehtävänä: Joen ylitys kolmea limsakoria käytäen. Ryhmä siirtyy kolmea limsakoria käyttäen rannalta a rannalle b koskematta "veteen". Varusteita ei tarvitse olla mukana. Jos koskee veteen tapahtuu aloittaa ryhmä ylityksen alusta. Vihjeen saa kun on suorittanut kaikki ammunnat hyväksyttävästi ja kulkenut joen yli.	Ilmapistooli+panoksia, styroxpala, renkaansisäkumi, tikkataulu+tikat, jousipyssy, 3 kpl limsakoreja. ilmapallot

Rastipaikka	Tehtävä	Tarvikkeet
4. Kota	<p data-bbox="367 347 483 379">Lautta</p> <p data-bbox="367 432 1657 539">Lautan teko annetuista materiaaleista. Yksi jäsen meloo hyväksytyllä lautalla lammelta mehukanisterissa olevan vihjeen. Lautassa pitää olla turvanaru perässä ja kydyssä olijalla pelastusliivit yllään.</p>	<p data-bbox="1715 347 2067 499">Pelastusliivit x 2, kanoottisäiliöt x 4, narua, saha, riukua 2 x 4, mehukanistereita x 4,</p>
<p data-bbox="80 584 232 616">5. Masto</p> <p data-bbox="80 628 271 659">Haukkupanta</p>	<p data-bbox="367 584 680 616">Lapiomiehen vala</p> <p data-bbox="367 667 1657 951">Ryhmä asetettu viivan taakse. Toisen viivan takana on pistolapio ja sen kuopassa kivi. Yksi ryhmän jäsen kerrallaan menee lapion luokse ja yrittää pyöryttää lapiota pituusakselinsaympäri siten että kivi pysyy kuopassa. Sen jälkeen tulee heittää kivi ilmaan ja yrittää saada sen kahvan reiän läpi. Suoritukset tapahtuu viestinä. Tai jokainen ryhmän jäsen voi suorittaa tehtävän myös haukkupannan avulla. Haukkupanta laitetaan jäsenen kaulalle ja hän yrittää haukkua niin että haukkupanta toimii. Vihjeen saa kun ryhmän kaikki jäsenet ovat suorittaneet "valan" tai "haukkunut".</p>	<p data-bbox="1715 584 2007 659">Pistolapio Haukkupanta + aine</p>
6. Laavu	<p data-bbox="367 999 577 1031">Hernepyssy</p> <p data-bbox="367 1082 1657 1193">Yksi ryhmän jäsenistä nousee käsillä seisontaan ja kaksi jäsentä tukee jaloista. Neljäs jäsen laittaa käsillä seisijan suuhun herneen jonka hän yrittää "ampua" merkkiviivan yli. Kun viisi hernetä on ammuttu yli viivan saa ryhmä vihjeen. Ampujaa saa vaihtaa välillä.</p>	<p data-bbox="1715 999 2000 1074">Herneitä, jäkiekkokypärä x 4</p>

Rastipaikka	Tehtävä	Tarvikkeet
7. Futiskenttä	Kanamuna	Kanamunia

Ryhmä muodostaa itsestään kaksi paria.

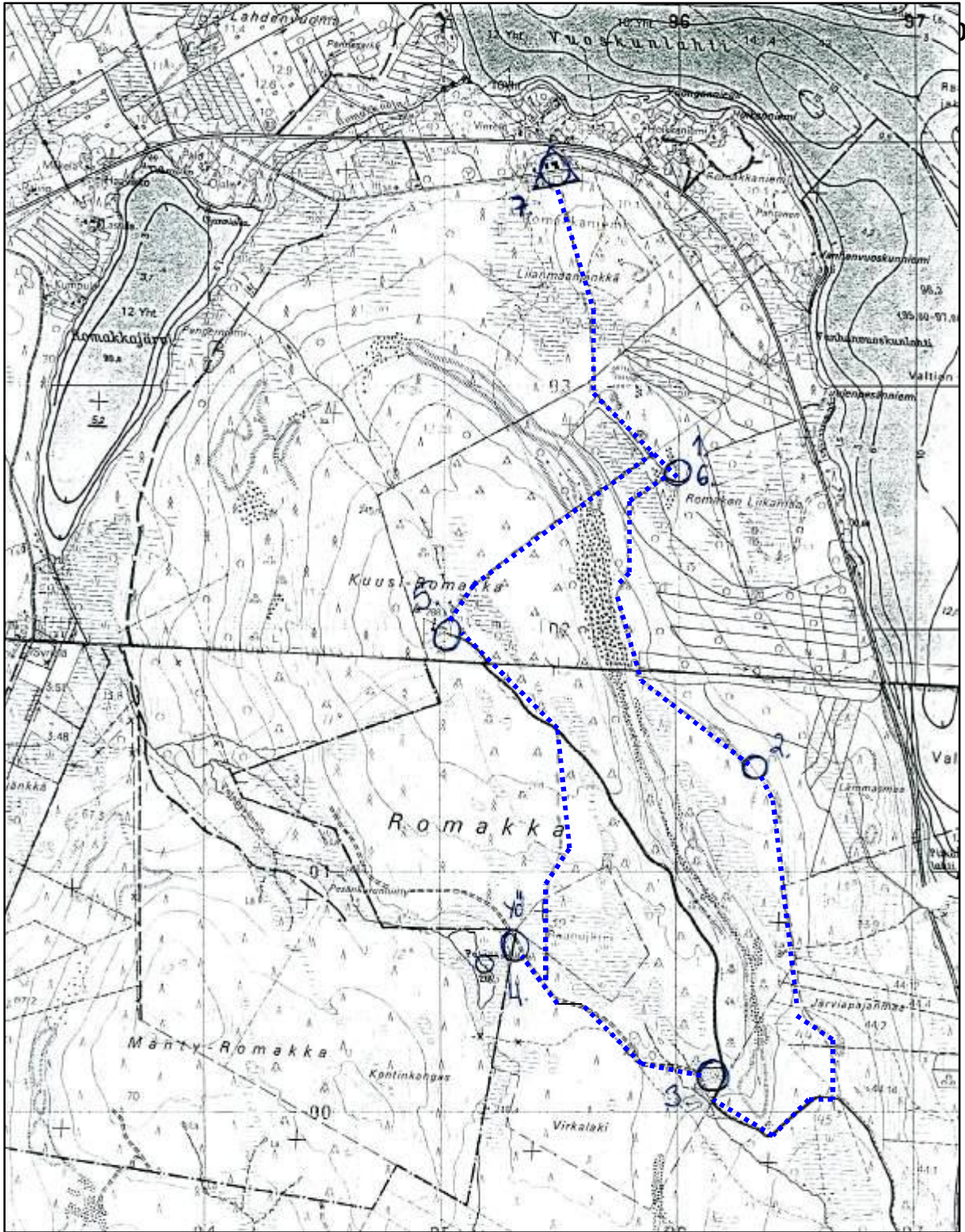
Toinen pari heittää kanamunilla pituutta ilman kiinniottajaa ja toinen kiinniottajalla.

Kaksi eri pituista matkaa, kolme yritystä, ehjänä kanamunan kiinniotto on hyväksytty suoritus.

Toisen parin tehtävä on saada heitettyä kanamuna tietyn rajan yli, ilman vastaanottajaa, sen rikkoontumatta. Kanamunan saa suojata heittojen ajaksi ryhmän mukana olevilla varusteillaan. Suoritus on hyväksytty kun kanamuna on ehjänä vaaditun rajan yli, maks. kolme suoritusta.

Vihjeen saa kun kummatkin osa suoritukset ovat hyväksytysti suoritettu.

Tämän jälkeen ryhmät saavat alkaa etsimään keräämiensä vihjeiden perusteella aaretta.

Peruskartta 1:20 000

- = lähtö ja maali
- △ = rastipaikka
- = kuljettu reitti

LÄHTÖPAIKKA: LIPPOTANKKO

MENE ROSKA-KATOKSELLE. NÄET
 SIELTÄ YKSINÄISEN KOIVUN PIHTAN PERILLÄ
 KUN KATSOT ASVALTTITIEHELE PÄIN.
 MENE KOIVUN LUOKSALLE.

4

NÄET ULKO-RAKENNUKSEN JA KULJETA PIENTÄ
 VARASTO-OVERA. MENE OVIEN LUOKSALLE
 JOSSA VARASTON TAKOSEN YHTÄMÄLLYLLÄ
 ON HARRE MUSTASSA LAATIKOSSA.
 ETSI SE.

SOS-lapsikylä ry:n nuorten kesäleiri Oravanpesällä 12.-20.6.2006

klo	Ma 12.6.	Ti 13.6.	Ke 14.6.	To 15.6.	Pe 16.6.	La 17.6.	Su 18.6.	Ma 19.6.	Ti 20.6.
9.00		aamupala	aamupala	aamupala	aamupala	aamupala	aamupala	aamupala	aamupala
		Tutustuminen	Maastoseikkailuun valmistautuminen - eväiden teko	Paluu maastosta	Rastipisteet 1. Melonta-opetus 2. Talkoo	Vierailijat poistuvat, melontaan valmistautuminen	Melonnosta paluu	Kilpailupäivä 2 kilpailua/ toimipiste	Sivistyksen pariin...
13.30		lounas	lounas (12.30)	lounas	lounas	lounas	lounas	lounas	
		Laseraseet	Maastoseikkailuun lähtö porrastetusti	Kevyttä olemista, ei ohjattua	3. Koru 4. Musiikki	Melontaan lähtö	Huolto	Kilpailut jatkuu	
16.00	välipala	välipala		välipala	välipala		välipala	välipala	
	Saapuminen n. klo 16-18 18 Ruoka	Laseraseet	maastossa...	Halukkaat kauppaan	rastit jatkuu	Lip lap	Vapaata olemista	koko leirin futisottelu	
		Vierailijat saapuvat				Lap lip			
19.00	Leiri infoa	iltapala	iltapala	iltapala	iltapala	iltapala	iltapala	leirin päätös	
22.00	Sauna	Sauna		Sauna	Sauna		Sauna	Sauna	
24.00	huoneisiin hiljaisuus	huoneisiin hiljaisuus	huoneisiin hiljaisuus	huoneisiin hiljaisuus	huoneisiin hiljaisuus	huoneisiin hiljaisuus	huoneisiin hiljaisuus	huoneisiin hiljaisuus	
